

Synne Skauge Oliversen

Satsing på langrenn og utdanning

En kvalitativ studie av kombinasjonen satsing på langrenn og utdanning.

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole, 2013

Sammendrag

Problemstillingene for denne oppgaven er: *Hvordan opplever unge langrennsløpere kombinasjonen å satse på langrenn og ta utdanning?*

Studien har som formål å belyse forholdet mellom satsing på langrenn og utdanning og dette skal jeg videre se på i sammenheng med familierelasjoner og sosial klasse. For å kunne svare på dette har jeg benyttet meg av en kvalitativ undersøkelse, der datainnsamlingen har foregått gjennom intervjuer med syv personer som alle er, eller har vært, aktive og satsende langrennsløpere.

Resultatene i denne studien viser at for disse utøverne, der flertallet kommer fra et hjem med høyt utdannede foreldre. Samtlige har valgt å satse på langrenn, samtidig som de fullfører videregående og/eller tar høyere utdanning. For de fleste har dette vært en god kombinasjon, mens for andre har det blitt litt mye. Det å satse på langrenn har blitt en livstil som utøverne prøver så godt det lar seg gjøre å kombinere med skole og studier. Det vises at for å takle kombinasjonen kreves det en viss tilrettelegging fra skolen eller studiestedet for å få tid til begge deler. Ettersom de ønsker å være både student og satsende langrennsløpere har det vært noe de har måttet gi avkall på, for eksempel avslappende ferier og sosialt samvær med venner utenfor skilmiljøet, men de får også mye igjen av å holde på med langrenn i form av å være i god fysisk form, de får mange gode venner og opplevelser de vil ha med seg videre.

De har alle hatt et mål om å bli best, men for de fleste ser det ut til at det ikke lenger er et mål, men en gammel drøm som ikke går i oppfyllelse. For å komme dit, har utøverne har vært gjennom en slags realitetsorienteringsprosess for å se hvilke muligheter de har som langrennsløper eller ikke i fremtiden. For noen har nok dette vært en tøff erkjennelse å ta.

De aller fleste har også et mål om å ta en utdanning innen såkalte ”statusyrker”. Det er utdannelse innen økonomi-, ingeniør- eller jusstudiet som kan gi høye kapitalverdier. Samtlige ønsker seg alle en jobb de kan trives med, og de ønsker også at de kan bo i nærheten av (Nord)marka i Oslo slik at de har lett adgang til skiløypene.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Forord	6
1. Innledning og bakgrunn for oppgaven	7
1.1. Toppidrett og utdanning	7
1.2. Tiltak i toppidretten.....	9
1.3. Tidligere forskning.....	10
2. Problemstillinger.....	15
2.1. Problemstillinger	15
3. Teori	16
3.1. Langrenn/skiløping i Norge.....	16
3.1.1. Skiløping oppstår og utvikles.....	16
3.1.2. Moderne og folkelig skiløping.....	19
3.1.3. Skisport i dag.....	21
3.2. Pierre Bourdieu	22
3.3.1. Habitus	24
3.3.2. Felt og kapital.....	26
3.3.3. Langrenn, felt og kapital	30
4. Metode	33
1.1. Valg av metode	33
4.2. Det kvalitative forskningsintervju	34
4.2.1. Styrker og svakheter ved kvalitativt intervju	35
4.3. Utvelgelse av informanter.....	36
4.4. Utforming av intervjuguide.....	37
4.5. Gjennomføring av intervjuer	38
4.6. Databehandling og analyse.....	39
4.6.1. Transkripsjon.....	39
4.6.2. Koding og kategorisering.....	40
4.7. Ethiske overveielser.....	40
4.8. Kvalitetskontroll.....	42
5. Resultater og diskusjon	44

Problemstilling:	44
5.1. Presentasjon av intervjupersonene	44
5.2. Langrenn og andre idretter	46
5.3. Langrenn på godt og vondt	47
5.3.1. Skiglede og livsstil	48
5.3.2. Reiser og samlinger.....	49
5.3.3. Fysisk og psykisk styrke	50
5.4. Kombinasjon satsing og studier	56
5.4.1. Videregående skole	57
5.4.2. Studier ved høyskole eller universitet.....	59
5.5. Måloppnåelse og sosial distinksjon	64
5.5.1. Måloppnåelse	65
5.5.2. Langrenn, status og venner	67
5.5.3. Status med riktig utstyr?.....	69
5.6. Realitetsorientering	72
6. Oppsummering og avslutning	76
Referanser	79
Vedlegg	86

Forord

Det å skrive en masteroppgave har vært en lang prosess. Jeg forstod ikke ”depresjonstiden” og stresset alle har snakket om, før de to siste månedene, men da kom det. Nå skal jeg endelig levere og det setter streken over fem år som student. Å være student har vært både fantastisk og vanskelig, men en opplevelse. Jeg har vokst som person, og sitter igjen med en mengde kunnskap og mange gode venner jeg vil ha med meg videre i livet. Men før jeg kan sette sluttstrek skal jeg levere masteroppgaven min. Det har vært mange bidragsytere som har gjort det mulig for meg å gjennomføre og levere denne oppgaven, derfor vil jeg benytte denne muligheten til å takke disse personene.

Først vil jeg begynne med å takke veilederen min Mari-Kristin Sisjord. Hun har vært med fra begynnelsen, og fulgt meg hele veien med gode og konstruktive tilbakemeldinger. Jeg hadde ikke klart meg uten hennes veiledning og kritiske blikk.

Uten informantene ville ikke denne oppgaven vært mulig å skrive, så jeg retter en stor takk til de som tok seg tid til å stille opp og å la seg intervju. Og en takk til oppmenn som tok seg bryet med å hjelpe meg.

En takk vil jeg også gi til to av mine beste venninner Therese og Sigrid som tok seg tid til korrekturlesing i en ellers hektisk hverdag. En takk vil jeg også gi til alle de som har kommet med positive kommentarer på veien. Og helt til slutt vil jeg takke Jonathan som har støttet og oppmuntret meg hele veien, spesielt når jeg har trengt å klage litt. Det har hatt alt å si.

Oslo, mai 2013

Synne Skauge Oliversen.

1. Innledning og bakgrunn for oppgaven

Langrenn er Norges nasjonalidrett og vi nordmenn er ”født med ski på beina” og når det gjelder rekrutteringen til langrennssporten er Norge i særstilling. Det er mange store navn og forbilder å se opp til, og mange unge utøvere ønsker og en dag å bli som dem. Hele 85 prosent av barn i Norge er med i en form for idrett, men frafallet fra idretten er stort (Det Kongelige Kulturdepartementet, 2011-2012). Ungdommen faller fra i løpet av ungdomsårene på grunn av andre prioriteringer og det er kun et fåtall som er aktive etter endt videregående skole, og fortsatt ønsker å satse på idretten. Det er få som lykkes, og for mange blir det et valg mellom å satse på idretten, eller å ta videre studier. I den sammenheng ønsker jeg å kartlegge en gruppe unge utøvere innen langrennsmiljøet for å se på ungdommens ønske om å bli toppidrettsutøver og hvordan de eventuelt kombinerer dette med utdanning. Dette er et tema det er forsket lite på.

Det som vekket min interesse for emnet var diverse oppslag i media. Det gjorde meg oppmerksom på utfordringen ved nettopp det å ta en utdanning samtidig som man holder på med en idrett på fulltid. Jeg ble veldig nysgjerrig på akkurat det og ønsket å se hva de som er unge i dag faktisk tenker om saken. En annen grunn til at jeg fikk lyst til å jobbe med dette, er fordi jeg tidligere har vært langrenns- og orienteringsløper, og jeg kjenner til miljøet.

Det jeg ønsker å se på i dette prosjektet er forholdet mellom satsningen i langrenn og utdanning, og se på dette i sammenheng med familierelasjoner og sosial klasse. Her kommer jeg til å bruke Bourdieus teorier om klassetilhørighet der habitus, kapital og felt vil bli vektlagt. For å finne ut av dette har jeg tenkt til å intervjuere utøvere i alderen 18-25 år fra et par klubber i Oslo. Disse utøverne har sannsynligvis tatt et valg i forhold til utdanning og om de ønsker å satse, eller om de holder på med langrenn av helt andre grunner.

1.1. *Toppidrett og utdanning*

Er det en (u)mulig kombinasjon? Toppidrett har i dag utviklet seg til å bli en fulltidsjobb, hvordan er det da å kombinere dette med en utdanning som i utgangspunktet også er en fulltidsjobb? Dette temaet er ”i vinden” for tiden og det er flere uttalelser om dette i media. Jeg kan blant annet nevne Petter Northugs mentale

trener Erik Bertrand Larssen som uttaler seg slik at det høres ut som at det faktisk er en umulig kombinasjon. Dette ble det mye oppstyr rundt, og flere ulike toppidrettsikoner kommenterte saken. Eirik Verås Larsen er en av dem. Han er verdensmester og olympisk mester i padling, samtidig har han klart å ta hovedfag i idrett ved siden av. Han mener også at når man er toppidrettsutøver burde man studere kanskje akkurat idrett ved siden av, fordi det er det som er faget deres (Stormoen, 2012). Fredrik Aukland, rektor på Wang Toppidrettsgymnas i Tønsberg og mental trener for skistjernen Dario Cologna, mener at utsagnet fra Bertrand Larssen kan sende ut feil signaler til ungdommen. Det er så mange som ønsker å bli best, men det er bare et fåtall som kan leve av idretten sin. Derfor mener han at det er viktig å kombinere, i hvert fall må man fullføre videregående, slik at man har muligheten senere til å ta en utdanning om man måtte ønske det (Christiansen, 2012). Om man vil studere idrett eller noe annet ved siden av får være opp til den enkelte, men håndballspillere som Erlend Mamelund og Ole Erevik mener også at det å studere ved siden av er noe positivt da de får muligheten til å tenke på noe annet enn bare toppidretten, og at man kan bli bedre både som håndballspiller og menneske (Christiansen og Stormoen, 2012). Et annet kjent fjes, skiskytteren Halvard Hanevold, presiserer at man må finne ut hva som passer en selv best, men for han var det viktig å ha studiene ved siden av. Det var en del av han som han ikke ville gi slipp på. Han er foredragsholder på emnet for TV-programmet ”Morgendagens Helter” som NRK1 sender på TV nå om dagen. Han er også mentor for Team NTNU langrenn der han gir veiledning til langrennsutøvere. Utdanning var noe han valgte fordi det var en stor del av ham som han trengte for både å fokusere og for å koble av (Christiansen og Stormoen, 2012). Eirik Brandsdal er et annet eksempel. Han er nesten ferdig med sivilingeniør utdannelsen innen miljø og energi. Nå har han en pause fra utdanningen, men man skal se at det er mulig å kombinere (<http://www.eirikbrandsdal.com/om-meg/>). Astrid Uhrenhold Jacobsen klarer også å kombinere medisintutdannelse med langrenn. Hun går 100 prosent på skole halve året samtidig som hun trener masse. Når hun er midtveis i oktober starter sesongen med samlinger og til sesongen er over i mars er det 100 prosent langrenn. Hun opptre da som et godt forbilde for de unge som trenger å se at kombinasjonen er mulig (<http://www.astridjacobsen.com/Astrid/News/tabid/1077/entryid/88/Default.aspx>).

Når det gjelder langrenn og utdanning gjorde Andersen og Hanstad (2011) en undersøkelse for å se hva langrennsutøvere gjorde etter karrieren. Det viste seg at hele

48 prosent var i gang med høyere utdanning da de ble tatt ut på et elitelag og 31 prosent oppga at de startet på utdanning mens de var på laget. Men det fremkommer også at mange respondenter synes det er vanskelig å kombinere studier og elitesatsing, og tilretteleggingen har vært dårlig. Respondentene oppga at de fikk liten hjelp av trenere og ledere, de stilte seg enten negative eller passive til å ta utdanning. Det var mange som la utdanningen på is under langrennskarrieren, men mange tok eller fullførte utdanningen etter at langrennskarrieren var over.

Dette kan vise at da disse utøverne var aktive, var det vanskelig å få tilrettelagt og hjelp til utdanning underveis i karrieren som langrennsløper. Men med dagens lover om tilpasning for studenter med særskilte behov, Olympiatoppens samarbeidspartnere, samt idrettslig dokument fra Idrettstinget er det kanskje lettere å få til kombinasjonen? Et eksempel kan være Trondheim. Trondheim har gått inn for å være en idrettsby og å gjøre kombinasjonen toppidrett og utdanning mulig. Dette kan ses på som et resultat av et satsingsprosjekt med blant annet Olympiatoppen Midt-Norge, kommunene, høyskole og universitet har fått navnet ”Gode hoder – gode hjerter”.

(<http://www.stfk.no/pagefiles/63185/Gode%20hoder,%20gode%20hjerter.%20Brosjyre.pdf>)

1.2. Tiltak i toppidretten

Vi har en lov som heter Universitets- og høyskoleloven. I § 4.3 står det ”Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilt behov” (Universitets- og høyskoleloven, § 4.3 (5), 2005). Da denne loven tredde i kraft ga daværende kultur- og kirkeminister Trond Giske uttrykk for at ”toppidrettsutøvere er en gruppe som nettopp har et slikt behov for særskilt tilrettelegging” (Stortinget, 2008) Samtidig med dette understreket han viktigheten av kunnskap og kompetanse i dagens samfunn. Utdanning er vanligvis veien til en arbeidskarriere og det gjelder også de som satser på toppidrett. Det ble fremhevet at en toppidrettsutøvers karriere ofte tar slutt i relativ ung alder og en må da kunne stå på egne ben. Utdanning og yrke vil da føre til at utøverne står sterkere den dagen de ikke har sitt vanlige støtteapparat rundt seg. Når en slik oppfatning kommer fra høyere politisk hold, skulle man tro at det blir lagt til rette for utdanning blant toppidrettsutøvere. Under Idrettstinget 2011 var utdanning satt opp på dagsorden. Toppidretten skal bli sikret slik at utøverne får ”et helhetlig trenings- og

utdanningstilbud både sentralt, regionalt og lokalt” (NIF, 2011). Ut i fra dette blir det uttrykt at Norge ser på det å ta en utdanning i kombinasjon med idrettskarrieren som en viktig del for å forberede utøverne på livet etter karrieren, men hvordan er det egentlig i toppidretten (Eide, 2012)?

Olympiatoppen har inngått avtaler og ordninger med ulike utdanningsinstitusjoner i store deler av landet (Olympiatoppen, 2013a). De tilbyr også veiledning gjennom en avtale de har i samarbeid med bemanningsfirmaet Adecco. Dette samarbeidet skal styrke både Olympiatoppen og Adecco sitt arbeid med å veilede utøverne underveis i karrieren. De kartlegger utøverens status, ønsker og behov slik at de skal ha den beste muligheten til å kombinere idrettskarrieren sin med utdanning, eller annen virksomhet (Olympiatoppen, 2013b). Dette viser at det tas hensyn til de ulike individene når det ikke bare fokuseres på høyere utdanning. Ikke alle har ambisjoner eller forutsetninger til å ta høyere utdanning. Men som Olympiatoppen fremhever er det viktig for utøverne å tenke på andre ting, og utdanning kan være en viktig faktor for å lykkes som toppidrettsutøver. Som toppidrettsutøver er det hele tiden viktig å utvikle forutsetningen for å bli best til det maksimale, og da er det avgjørende med god tilrettelegging. Olympiatoppen mener at det er viktig å være i balanse også på andre plan i livet, deriblant utdanning, jobb og det sosiale liv (Olympiatoppen, 2006). Vi vet at idretten tar mye tid, og man legger til rette slik at en skal prestere best mulig, men det vil ikke si at man må velge bort alt som ikke er i regi av idretten, det er snakk om prioriteringer (Eide, 2012).

1.3. Tidligere forskning

Som jeg nevnte innledningsvis er det forsket lite på temaet langrenn, utdanning og sosial klasse. Jeg har likevel funnet frem til noen studier som viser noe om nettopp dette. Videre vil jeg kortfattet ta for meg ti studier som er relevant for min forskning.

Først ut er en undersøkelse gjort av Vaage (2004a) med tittelen *Mest mosjon og idrett blant de med høy inntekt og utdanning*. Han har funnet ut at høy utdanning og inntekt har en klar sammenheng med både hvor mye man mosjonerer og hvor mange aktiviteter man deltar i og utgifter tilknyttet dette. Aktivitetsgrad, utdanning og inntekt har lite å si i forhold til de fleste enkeltidretter, men skiidrett viser seg å være typisk høystatusaktiviteter. Et tall som viser dette er at 39 prosent av mosjonister med bare

grunnskoleutdanning går langrenn mot 69 prosent av de med høyere utdanning går langrenn (Vaage, 2004a).

Barn og unges idrettsdeltakelse og foreldres inntekt er en annen rapport av Vaage (2006). Analysen har brukt data fra Levekårsundersøkelsen 2004 og viser at det er et relativt høyt aktivitetsnivå blant barn og unge, uansett foreldres inntekt eller utdanning. Det finnes ingen entydig sammenheng mellom barn og unges deltakelse i idrett og foreldres inntekt, men barn av foreldre med høy inntekt har høyest idrettslig aktivitet. Skitur er den eneste idrettsaktiviteten hvor andelen aktive øker jevnt med foreldrenes inntekt. Dette gjelder både gutter og jenter. Foreldre med høy inntekt har barn som trener mer på fritiden enn barn med foreldre som ikke har så høy inntekt. Det er ingen forskjell mellom barn med foreldre som har lav inntekt og de som har noe høyere inntekt.

Andersen og Hanstad gjorde i 2011 en undersøkelse *Livet under og etter langrennskarrieren: Utdanning og yrke*. Denne undersøkelsen går ut på å se på om utøverne på et elitelag fikk tilrettelagt for utdanning mens de var der og om de kunne ha nytte av langrenns erfaringen i senere yrkesliv. Det viste seg at hele 48 prosent var i gang med høyere utdanning da de ble tatt ut på et elitelag og 31 prosent oppga at de startet på utdanning mens de var på laget. Men det fremkommer også at å kombinere studier og elitesatsing er vanskelig og tilretteleggingen har vært dårlig, samtidig som at de fikk liten hjelp av trenere og ledere, de stilte seg enten negative eller passive til å ta utdanning. Det var mange som la utdanningen på is under karrieren, men mange tok eller fullførte utdanningen etter karrieren.

Tønnessen (2009) har skrevet en doktorgradsavhandling om hvorfor de beste blir best. Det er en kvalitativ undersøkelse om tre av de beste kvinnelige utholdenhetsutøverne i Norge. Bente Skari (langrenn), Ingrid Kristiansen (løping) og Hanne Staff (orienteringsløper). Han har foretatt en grundig undersøkelse gjennom detaljerte intervjuer for å se hva de har gjort fra de var barn til voksen for å bli så gode som de er/var. Han ser på treninger, treningsopplegg, støtteapparatet rundt og alt som kan ha en innvirkning på utøverne. Hva var det som gjorde at de var best. Personlige egenskaper som målrettet, strukturert, utholdenhet i både kropp og sinn alle var egenskaper som kom sterkt frem og var essensielle i hver enkelt situasjon for å legge til rette og yte sitt

beste til enhver tid. Den enorme støtten fra nærmeste familie og trenerapparat var også avgjørende forhold for at de ble best.

Slettemås (2005) har gjort en kultursosiologisk studie av langrenn. Hans problemstilling omhandler hvordan en vanlig gutt eller jente blir langrennsløper og hvordan et individ tilvennes et felt. For å innhente kunnskap har han intervjuet ti langrennsløpere og gjort en observasjon av feltet. Som langrennsløper må man tåle både fysiske og psykiske krav. En avgjørende faktor om den unge jenta eller gutten klarte disse kravene viste seg å være hvordan utøverne opplevde konkurransesituasjonen. Utøverne i langrennsmiljøet har mye til felles og de har tatt opp i seg det Bourdieu kaller feltets doxa. På den måten har hver enkelt utøver sine kroppsliggjorte mønstre for hvordan deres oppfattelse av langrennsfeltet er, og det er med på å forme deres identitet. Studien viser også hvilke andre faktorer som er med på å prege utøvernes hverdag og hvordan de opplever å være deltaker i langrennsfeltet.

Rydd veien for en vinner! er tittelen på Alvims (1998) undersøkelse av langrenn som konkurranseidrett og barneoppdragelse. Hun valgte langrenn fordi det krever stor vokseninnsats og mye samarbeid mellom barn og foreldre. Gjennom feltarbeid forsøkte hun å avdekke hvilke holdninger og identiteter vi ønsker å gi våre barn i dag for at de best mulig skal mestre fremtiden. Hun mener idrettsaktiviteter er en stor del av dette da idrettsaktiviteter er den vanligste form for fritidsaktiviteter blant barn og unge i Norge. Resultatene hennes viste at idretten skaper identitet, samhold i lokalmiljøet, balansegang mellom lek og alvor, nye kjønnsroller og nye familiemønstre. Hun sier undersøkelsen viser en remoralisering av familieliv og nærmiljø, der idrettsmiljøet virker konserverende og nyskapende på kulturmønsteret. Så lenge omsorgspersonene er sentrale i miljøet vil barna og fellesskapet bli vinnere, men idrett må være til barna beste, er det ikke det, finner barn og foreldre på en annen aktivitet der lek og nærhet står sentralt.

En finsk studie gjort av Romar (2011) har forsket på skigymnas og tilrettelegging for både satsing og skole. Romar har gjort en analyse av finske skigymnasstudenters utdanning, og suksess som utøver. Det var 49 studenter med i studien, 15 jenter og 34 gutter. Resultatene viste at 80 prosent av studentene fullførte videregående i løpet av 3-4 år. 50 prosent av studentene var fornøyd med sine akademiske resultater. 15 prosent

av langrennsløperne presiserte at deres beste resultat som idrettsutøver var i internasjonale konkurranser. Så å si samtlige studenter mente at skigymnas hjalp når det kom til kombinasjon mellom idrett og skole. Funnene i denne undersøkelsen støtter konseptet skigymnas og foreslår at det er mange ting man må tenke over når man skal kombinere utdanning og idrettslig karriere.

Gilberg og Breivik (1999) gjorde en undersøkelse de kalte *Gjennom slit til stjernene - en studie av norske toppidrettsutøveres levekår og livskvalitet*. Hensikten med undersøkelsen var å belyse toppidrettsutøveres livssituasjon, både når det gjaldt arbeid, utdanning, inntekt og bolig. De vurderte også sin egen tilfredshet og livskvalitet. Datainnsamlingen ble gjort i form av en skriftlig spørreundersøkelse blant medlemmene av Olympiatoppen. De fikk svar fra 88 utøvere fra 27 ulike idrettsgrener. Spørsmålene de stilte var så å si identiske med Norsk Monitor sine spørsmål, og svarene var derfor sammenliknbare med resten av den norske befolkningen. Resultatene fra undersøkelsen viser at toppidrettsutøverne er heltidsutøvere eller 24-timersutøvere som de også blir kalt. Det å trene mye og ofte har blitt mer akseptert enn tidligere, men det har i midlertid blitt mer fokus på totalbelastningen som ikke bare tar hensyn til trening, men til familiesituasjon, jobb og utdanning. Dette er med på å bedre livskvaliteten, men for at livskvaliteten skal bli enda bedre, ønsker utøverne seg mindre reising. Mediefokus, stjernestatus og sponsormidler er også med på å påvirke livskvaliteten. Det er verken bra med for mye eller for lite, begge deler er negativt.

Hvis vi ser på fotball og utdanning har Eide (2012) gjorde en kvalitativ studie med hva som kjennetegnet tippeligaklubber når det gjaldt spillernes forberedelser til livet etter fotballkarrieren. Han ønsket å finne ut noe om fotballklubbens holdning og tiltak til spillernes forberedelser til livet etter idrettskarrieren og utfordringer i forhold til å legge til rette for at spillerne kan ta utdanning. Det viste seg at klubbene utad gir et inntrykk av at utdanning er viktig, men det som viser seg i praksis er noe annet. Klubbene legger svært lite til rette for at utøverne kan ta utdanning ved siden av, selvfølgelig med noe unntak, men det viser seg at samtlige klubber har et forbedringspotensialet på dette området.

Rolf Carlson gjorde i 1991 en retrospektiv studie av fremgangsrike ungdommer i sju ulike idretter og kalte studien *Vägen til landslaget*. Idrettene han studerte var bryting,

svømming, langrenn, orientering, ishockey, håndball og fotball. Undersøkelsens hovedfokus var å belyse viktige faktorer i prosessen frem til de undersøkte ungdommene nådde elitenivå og spesielt studere se som nådde landslagsnivå. Det vil være en kontrollgruppe av fremgangsrike ungdommer tidlig i tenårene, men som senere ikke hadde samme idrettslige fremgang. Studien viste at det var viktig å la barn være aktive i ulike idretter, så lenge barna selv hadde lyst til det, for å unngå tidlig spesialisering. De fleste av ungdommene i studien kom fra et trygt hjem med støttende foreldre som sendte de tidlig i vei med idrett. Resultatene peker videre på viktigheten av å ha gode sosiale relasjoner i klubben med engasjerte ledere for at utøverne skulle fortsette satsingen, det viste seg å være viktigere enn selve treningen.

Det er flere som har skrevet om temaer som omhandler de ulike områdene av idretten. De har alle vært sitt hovedfokus tilknyttet en teori. Noen har skrevet om utbrenthet på skigymnas (Berthelsen, 2010), mens andre har skrevet om for tidlig spesialisering (Ommundsen, 2013), mens andre igjen har skrevet om langrennsmiljøet og opplevelsen av skigymnas (Rapp, 2006). Studiene er verdt å nevne, men de er litt utenfor mitt hovedfokus. Derfor legger jeg vekt på de studiene over, som er nevnt med korte trekk.

2. Problemstillinger

Problemstillingen for denne oppgaven skal være et utgangspunkt for å undersøke og besvare mine spørsmål på området.

Det jeg skal undersøke i denne oppgaven er hvordan det er å kombinere satsing på langrenn og samtidig ta en utdanning. Spørsmål som er interessante er: hvorfor satser ungdom på langrenn? Hva er deres opplevelser gjennom langrenn? Hvilke fremtidsplaner har ungdommene? Hva vil satsningen koste, fysisk, psykisk og rent økonomisk? Er det noen fellestrekk på de som satser på langrenn?

2.1. Problemstillinger

Hvordan opplever unge langrennsløpere kombinasjonen å satse på langrenn og ta utdanning?

Underproblemstilling/forskningsspørsmål:

- Hva betyr det å holde på med langrenn, er det noe de må man gi avkall på, og hva får de igjen for å satse på langrenn?
- Hvordan er det å kombinere satsingen med utdanning?
- Hva karakteriserer de som satser på langrenn?

3. Teori

I dette kapittelet skal vi i første del se på langrenn som nasjonalidrett gjennom et historisk perspektiv. I andre del av kapittelet ønsker jeg å se på Bourdieus tilnærminger til å forstå sosial praksis, spesielt med tanke på felt og kapitalbegrepene.

3.1. Langrenn/skiløping i Norge

Skiløping har en lang tradisjon i Norge. Det er ikke for ingenting det blir sagt at ”nordmenn er født med ski på beina”. Det finnes helleristninger i Nordland som blir regnet som bevis på at nordmenn, steinaldermennesker, gikk på ski. Samene gikk på ski, både fordi det var et enklere fremkomstmiddel og fordi de moret seg med det. Men det finnes tegn på at ski var i bruk før samene kom fra øst, og at det ikke er en urnorsk oppfinnelse. Det var skandinavere allerede i Vikingtiden som først utviklet det ”å skride på ski”, til å bli en idrett. Snorre Sturlason (1179-1241) beskrev også nordmenn, skiløpere, skiidrett og skiguder fra Norrøn mytologi i sine kongesagaer Edda og Heimskringla. (Gotaas, 2003.) Historien bak Birkebeinerrennet er også godt kjent der det var to skiløpere som brakte kongesønnen Håkon Håkonsen i sikkerhet over fjellet under borgerkrigen i 1206. Det finnes beretninger fra 1500-tallet der skibruk var uunnværlig til bruk i jakt og fiske, i posttjenesten og av budbærere (Store Norske Leksikon, ski, 2012).

3.1.1. Skiløping oppstår og utvikles

Etter en tid der det ikke ble lagt vekt på ski og fysisk aktivitet ble det igjen populært å gå på ski som et ledd i den fysiske og nasjonale oppdragelsen. Denne interessen kom frem i kjølvannet av militærets tjeneste og den Nordiske krigen på 1700-tallet. Ski har en lang tradisjon i Hæren og tjenesten på vinterstid foregikk med ski på beina. Egne skiløperkompani ble satt opp under krigen mot Sverige i 1716-1718. De første skikonkurransene ble holdt av det militære mot slutten av 1700-tallet. Det var bakkerenn i ulike former og det var langrenn. Vinterøvelsene ble avskaffet og Skikorpset ble nedlagt etter at Norge kom i union med Sverige i 1814 (Store Norske Leksikon, ski, 2012).

Rundt 1840 begynner det å bli arrangert skirenn i Norge. Den første skikonkurransen ser ut til å ha vært i Tromsø i 1843 (Goksøyr, 2008). Skiløping som tur og konkurranse fikk en ny vekst. Skiløping som rekreasjon begynte på 1880-tallet på fjellet og det ble åpnet hytter for overnatting. Fridtjof Nansen var en på mann med pågangsmot og vakte begeistring med sin ferd over Grønland i 1888 og forsøket på å nå Nordpolen med Fram i 1893-96, noe som også økte interessen for skiløping. Norske studenter rundt om i Mellom-Europa brakte frem en stor interesse for ski blant resten av Europeerne, da nordmennene hadde tatt med seg skiene nedover i Europa. Til og med i Amerika var det en nordmann som i 1825 var en av de første til å ta meg seg skiene over Atlanteren. Nå begynner utviklingen av skisporten for fullt og det finnes ildsjeler rundt om i landet som hjelper gladelig til med både å lage ski og løyper (Store Norske Leksikon, ski, 2012).

Denne utviklingen fører med seg et behov for organisering. Idretten begynte å bli organisert og i 1857 ble den første klubben, Christiania Turnforening, stiftet. Etter dette fulgte skytterne opp med eget forbund. Og fordi patriotismen blomstret i landet på grunn av unionsstriden ble ”Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug” dannet 15. mars 1861 (Gotaas, 2003). Dette er den første landsomfattende idrettsorganisasjonen i Norge. De jobbet for å fremme skytterlagene og oppfordret dem til å gå inn for våpenbruk, skiløping og gymnastikk for å styrke Norges forsvarsevne. Dette førte indirekte til at de første skiklubbene ble dannet på 1860-tallet (Store Norske Leksikon, Centralforeningen, 2011). ”Trysil Skytte- og Skiløberforening” var den første skiorganisasjonen (klubben) som organiserte skikonkurranser etter Tromsø. Telemark, Trøndelag, Kristiansand og hovedstaden Christiania fulgte opp med å etablere organisasjoner og arrangere skirenn. De inviterte ikke bare til skirenn, men de arbeidet også med å utvikle normer og regler for skiidretten (Goksøyr, 2008).

Tyngden for utviklingen av skiidrett i Norge ble liggende i hovedstaden og i Trøndelag med ”Christiania Skiklubb” og ”Trondhjems Skiløberforening” (Trondhjem Skiklubb), som begge ble etablert i 1877. Christiania Skiklubb arrangerte Husebyrennet første gang i 1879. I 1883 tok de initiativ til å danne ”Foreningen til Ski-Idrettens Fremme” (Skiforeningen). Skiforeningen var også opptatt av det allmennyttige og den allsidige skiløping fremfor den militære nytten som Centralforeningen jobbet for (Goksøyr, 2008). Skiforeningen overtok arrangementet Husebyrennet og flyttet det til Holmenkollen etter at de hadde anlagt Holmenkollbakken i 1892 (Store Norske

Leksikon, ski, 2012). Rennet ble et forbilde for andre skirenn. Kanskje det var fordi Skiforeningen nå delte konkurransen i to, et lengdeløp i terreng (langrennsbegrepet var ennå ikke oppfunnet) og et renn i hoppbakken, med et sammenlagt resultat. På den måten kom begrepet kombinert inn. Kombinert var da et bilde på det ypperste innen skiferdighet. Selv om noen stortingsrepresentanter ikke så det på samme måte, og heller uttrykte sin bekymring over hvordan de som hopper lengst i Holmenkollbakken er de som er best skikket til å forsvare landet (Goksøyr, 2008). Men idretten hadde mindre og mindre militær tilknytning. Skiforeningen ville heller gjøre rennet i Holmenkollen til noe stort. Derfor ble Holmenkollbakken frem til 1992 kun brukt en gang i året, under Holmenkollrennet, slik at rennet skulle ha en høy status og fordi ingen skulle ha noen hjemmebanefordel. Hopp tiltrakk seg den største publikumsinteressen, men for å kunne hoppe i bakken måtte en gå langrenn først. Den voksende interessen for skiløping førte da til at den gikk fra å være en god nasjonal idé til bli en nasjonal folkelig aktivitet. Skiidretten ble kalt ”vårt lands mest nasjonale idrett” og ”Norges gave til verden”. Nordmennenes skiferdigheter var nå blitt så bra at for første gang mente utlendingene at nordmennene måtte være født med ski på beina (Goksøyr, 2008, s. 52). Nordmenn hadde en pionerrolle både i utvikling og spredning av skiidrett, og norske skityper, ferdigheter og konkurranseformer ble forbilder for resten av verdens skiløpere (Goksøyr, 2008).

Skiforeningen

Skiforeningen arbeidet også med andre ting enn Holmenkollrennet. Arbeidet med å anlegge og vedlikeholde løyper, stier, bakker og andre friluftsanlegg var en sentral del. De skulle også drive med opplysning både med tanke på organisering og å arrangere friluftaktiviteter for barn og voksne. De begynte å anlegge turmål ved hjelp av sportsstuer med serverings- og overnattingsmuligheter og jobbet for å fremme friluftaktiviteter sommer som vinter. Foreningens hovedmål var å spre budskapet om at bruken av ski kunne være noe mer enn et praktisk transportmiddel. Skiløping var en relativ ny konkurranseidrett så de drev også med opplæring av teknikker innen skiidretten. Ettersom skiidrett ikke bare var langrenn, men både hopp og bakkekjøring, var det nødvendig å gi en opplæring til de som ville lære og være med å konkurrere. Holmenkollmedaljen som blir regnet som den høyeste utmerkelsen innen norsk skisport har blitt delt ut av Skiforeningen siden 1895 (Skiforeningen, 2012).

Norges Skiforbund

21. januar 1908 blir Norges Skiforbund stiftet. Stiftelsen av Norges Skiforbund førte til at Den Internasjonale Skikommisjon ble dannet i 1910 i Oslo. Dette er forløperen til Det internasjonale skiforbundet, Fédération Internationale de Ski (FIS) som ble stiftet i 1924 (Store Norske Leksikon, ski, 2012). Fra slutten av 1800-tallet frem til da hadde det blitt arrangert en rekke renn, både lokale og nasjonale renn. Langrenn var på vei opp og frem med mange interesserte som bidragsytere. I dag er Norges Skiforbund det nest største særforbundet i Norges Idrettsforbund, etter Norges Fotballforbund, med hele 161 000 medlemmer. Disse medlemmene er fordelt rundt på 16 kretser med 1132 klubber (Wikipedia, Norges skiforbund).

3.1.2. Moderne og folkelig skiløping

Idretten er i ferd med å forandres. Tidligere var idrett en hobby for de som hadde råd og tid. Nå begynte en bredere gruppe av folket å vise idrett en interesse. Dette henger sammen med at Norge gikk fra å være et primærnæringsamfunn til å bli et industrisamfunn som betød lønn og fastere arbeidstid. Arbeidsdagen ble kortere (selv om arbeidsgangen fortsatt var lang), og det var flere enn borgerskapet som opplevde fritid. Dermed var det flere som både hadde tid og overskudd til å drive med idrett (Goksøyr, 2008).

Norge og Norden var først i løypa når det gjaldt selve skisporten, men Norge var skeptisk til en del saker når det gjaldt utviklingen. De uttrykte skepsis til for eksempel stafetter, kvinnelangrenn, ”kunstig slalåm” og til felles internasjonale organisasjoner for skisportens fremme. Skepsisen var ikke bare bygd på idealistiske og ideologiske årsaker, men også frykten for at Holmenkollrennene skulle miste sin status. Skilederne fant til slutt ut at de måtte tenke lenger, de kunne ikke bli stående utenfor et så stort internasjonalt arrangement som de Olympiske Leker. Før de Olympiske lekene i St. Moritz ble det holdt et skiting på Lillehammer der det ble vedtatt å delta i Olympiske Leker i St. Mortitz i 1928 (Goksøyr, 2008).

Etter gjeninnføringen av de Olympiske leker (Chamonix i 1924), var det flere debatter Norge måtte ta stilling til. Den gjeveste skiøvelsen kombinert (i Norges øyne), ble etter hvert utsatt for spesialisering og i 30-årene måtte man velge hvilken gren man ville satse på, men spesialiseringen var kommet lenger i utlandet enn Norge. Det kunne vi se

av resultatene. Norge vant nemlig samtlige OL medaljer i kombinert før 2. verdenskrig, mot en bronse medalje i de lengre rennene fra 1924-1952. Under denne perioden ble skiidretten en folkeidrett, det ble bygget hoppbakker og langrennsløyper ble tråkket. Det var en økende deltakelse i hovedlandsrenn (som gikk over til å bli NM) og i 1932 ble også Birkebeinerrennet arrangert for første gang. Idretten kan takke det nye mediet, radioen, for sin popularitet. Gjennom radioen kunne skiløpere bli folkehelter da radioen ga de beste bildene til folk som sjelden eller aldri hadde vært tilskuer til et skirenn. Radioen var med på å bygge et nasjonalt fellesskap og en landsomfattende og folkelig begeistring (Goksøyr, 2008).

Folkeligheten og populariteten til skisporten økte ved hjelp av sosiale medier, statsstøtte og tippemidler slik at flere anlegg kunne bygges og vedlikeholdes. Dette skapte flere idrettsstjerner og helter. Under den 2. verdenskrigen og tysk okkupasjon valgte hele idretts Norge å boikotte nazi-idretten, og selv om det var strengt forbudt ble det likevel holdt hemmelige idrettsstevner. Forbudet mot idrett utenfor det nazistene arrangerte under krigen førte til en eksplosjon av idrettsinteresserte, og idretten kom ut av krigen med et bedret omdømme fordi nordmennene boikottet disse arrangementene og bidro da til motstandskampen. I 1946 blir Norges Idrettsforbund stiftet og nå starter den moderne idrettens tid. En del av idretten har blitt endret gjennom årens løp fra 1946 til i dag, kommersialiseringen er vel den største forskjellen, men selve utviklingen i langrennssportens grener og utviklingen av ski og smøring har i de senere årene vært den største forandringen (Goksøyr, 2008).

Med økt profesjonalisering har idretten for mange utviklet seg til å bli en heltidsjobb. Selv om det fortsatt fortsatt topp og bredde i idretten. I dag trener utøverne flere timer daglig, de reiser mye for å få trent med de beste forholdene før sesongen begynner og underveis i sesongen. Det er ikke lenger ett mesterskap i en sesong, det er NM, World Cup, Tour de Ski, og hvert andre år også VM eller OL (hvert fjerde år). Dagens suksessrike utøvere får penger og utstyr fra sponsorene sine, som også gir utøverne en ekstra bonus hvis de vinner. Idrettsstjernene og heltene er i dag ikke de samme som for 50 år siden, men de blir stjerner på samme grunnlag, de er best.

Idrettsstjerner, helter og forbilder

På begynnelsen av 1900-tallet hadde vi stjerner som Lauritz Bergendahl som startet på 50-kilometeren i Holmenkollen fem ganger og vant like overlegent hver gang. Torleif Haug bør nevnes også her, han vant 50-kilometeren hele seks ganger og vant alt under vinterlekene i Chamonix. Harald Grønningen, Odd Martinsen, Ole Ellefsæter og den ”nye” skikongen Gjermund Eggen som hadde mange triumfer under VM i Oslo 1966. Oddvar Brå er neste mann som utmerket seg og alle vet ”hvordet var da Oddvar Brå brakk staven” i 1982 (Breili & Schjelderup, 1982). Vi kan nevne skikonger og dronninger i fleng, Bjørn Dæhlie, Vegard Ulvang og Thomas Alsgaard, Bente Skari (Martinsen), Petter Northug, Marit Bjørgen og Therese Johaug. Hvem som er best og mest vinnende kan være vanskelig å konstatere, da utviklingen har vært enorm. Men vi kan være enige om at disse heltene og forbildene som de har blitt, for både gammel som ung, er at de er best i sin tid.

3.1.3. Skisport i dag

I begynnelsen var skiløping noe som var forbeholdt de med tid og overskudd til å utfolde seg fysisk. Dette gjaldt først og fremst overklassen, da det var de som hadde fritid og penger nok til å bruke på fritidsaktiviteter. Deretter utviklet skiløpingen seg til å bli en idrett og fritidsaktivitet for folk flest. Allikevel viser det seg å være visse sosiale skillelinjer i skisporten. *Levekårsundersøkelsen 2011* viser at det er de med høyest utdanning og inntekt som mosjonerer mest og det er de som går mest på ski. Andelen som går på ski er dobbelt så stor blant de med universitetsutdanning sammenliknet med personer med lavere utdanning. Hele 54 prosent av de med fire år eller mer av høyere utdanning har vært på en lengre skitur de siste 12 månedene. Årsakene til dette kan være at de med høyere utdanning har mer kunnskap om betydningen av å være i fysisk aktivitet og mer overskudd til å trene da de ofte ikke har en fysisk krevende arbeidssituasjon. I tillegg vises det til en sammenheng mellom disposisjon av hytte og skisporten (Levekårsundersøkelsen 2011, SSB). Dette kommer jeg nærmere tilbake til under teoridelen Bourdieu og langrenn.

3.2. Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieu (1930-2002) var en anerkjent fransk sosiolog. Han var bondesønn, men klarte seg over middels godt på første del av skolen og fikk stipender for å studere og utvikle seg videre. Hans arbeid må forstås som et sett tankeredsaker som tar form i forbindelse med empirisk forskning. For det meste skriver han om maktforhold og reproduksjon av sosial ulikhet. Hans ønske var å overskride skillet mellom subjektivism og objektivisme – habitus og felt, og vise at status og makt kom gjennom sosial verditilskrivning til ulike kapitalformer. Han er en konfliktteoretiker og vil avdekke ikke-erkjente og misserkjente former for makt og dominans i samfunnslivet for å forstå hva som ligger bak en handling. Bourdieus sosiologiske arbeid bygger på en antakelse om at det finnes en virkelighet som eksisterer uavhengig den enkeltes bevissthet. Derfor mener han at det er viktig å undersøke hvordan virkeligheten oppfattes. Han forsøkte å se en sammenheng mellom struktur og aktør i samfunnet, da han mener det er en overensstemmelse mellom sosiale og mentale strukturer mellom virkelighetens objektive inndelinger. Bourdieu mener at samfunnsvitere og filosofer har et problem hvis de velger enten den ene eller den andre siden, da disse teoriene inneholder viktige brikker til forståelsen av hvordan sosialt liv produseres og reproduseres. De er ikke bare to innfallsvinkler, men de er relatert til hverandre og Bourdieu prøver å bygge bro mellom disse (Wilken, 2008).

Bourdieu la selv vekt på praktisk sosial dynamikk. Hans begreper som kulturell-, sosial-, og symbolsk kapital, felt og habitus var nytenkende og de nye begrepene fikk stor innflytelse innen sosialvitenskapen og samfunnsteorien. (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Bourdieu selv er veldig kritisk til begrepet teori, men ettersom det ikke finnes et tilsvarende ord er teori ordet som vil bli brukt. Habitusbegrepet og feltbegrepet er hans grunnleggende begreper for å analysere sosialt liv. De er basert på grunnleggende forestillinger om sosialt liv og hvordan menneskene handler (Wilken, 2008). En del handlinger er basert på kunnskap som er automatisert/internalisert i kroppen som en slags vane. Altså, en del av de tingene vi gjør, gjør vi uten å tenke over det. Strukturer kan ikke avdekkes gjennom studier av verbaliserte sosiale regler, ettersom sosiale regler sjelden samsvarer med sosial praksis. Folk sier noe og gjør noe annet. (Wilken, 2008).

Bourdieu (1978) ser idrett som et system av individer og institusjoner som er relativt selvstendige økonomisk, også når det gjelder kultur generelt. Idrettsfeltet har sine egne spill og regler som er med på å forme og utvikle feltet, men har som regel også en viss påvirkning fra samfunnet. Bourdieu viser også at idrett og sosial klasse har en sammenheng. Hvis vi ser det i et historisk perspektiv, utviklet idrett og fysisk aktivitet seg først innen mellom- og overklassen. Forhold som mangel på fritid, fysisk krevende arbeid, svak økonomi og manglende tilgang på anlegg er faktorer som kan forklare de sosiale ulikhetene når det gjelder idrett og fysisk aktivitet (Goksøyr, 2008). I et litt nyere og moderne perspektiv på idrettsdeltakelse og sosial klasse ser vi at det er mange som er aktive og forholdene mellom idrettene har endret seg. I dag kan alle holde på med alle idretter, men fortsatt er det klare forskjeller når det kommer til sosial klasse og hvem som tilfredsstillter helsekravene til fysisk aktivitet. Den øverste sosiale klassen kommer best ut, det er de som er mest aktive (Vaage, 2006). Det kan være på grunn av de ofte tilhører yrkesgrupper med lite manuelt arbeid og har i større grad da et behov og kapasitet for å være i fysisk aktivitet (Vaage, 2004b). Mangel på fritid og tilgang til arenaer er ikke blant dagens hindringer for å drive fysisk aktivitet, men kunnskap kan være en faktor for å skape klasseskiller. De øverste sosiale klassene er mer opptatt av å tilegne seg kunnskap og kompetanse som kan føre til at de utvikler en mer fysisk aktiv livsstil. På den måten kan ulike forhold være med på å skape klasseskiller (Breivik og Sand, 2011).

Et annet punkt der idrett og sosial klasse kan ha en sammenheng, kan være gjennom valg av idrett. Det vil si at det også er en sammenheng mellom hvem som bedriver hvilken idrett. De ulike idrettene tiltrekker seg individer fra ulike klasser i samfunnet. Hvorfor er det slik at polosport og golf tiltrekker seg de høyere sosiale klasser? Hvorfor er det slik at boksing og bryting tiltrekker seg individer fra lavere klasser? Dette er tydelige signaler på ulik sosial status. Hvis man bruker dette som utgangspunkt er det sterk støtte for at idrettspreferanse, ervervet status og sosial klasse er nært beslektet (Sudgen & Tomlinson, 2000). Klassebegrepet tar utgangspunkt i at det blir dannet homogene grupper av individer på bakgrunn av yrke, utdanning, økonomi og sosial anerkjennelse. Tilhørigheten i slike grupper forklarer også andre sider ved individenes sosiale liv og livssituasjon (Frønes og Kjølrsrud, 2006).

Noe av denne tilhørigheten kan skyldes tradisjoner og relasjoner, det vi kan kalle habitus. Habitus har en viktig rolle i denne sammenhengen. Individuer liker det de er vant til å se og gjøre. Derfor begynner de med idretter som foreldre, eldre søsken eller venner holder på med. Et eksempel er fra diverse privatskoler i England der de har egne skolelag i polo. Dette er noe de offentlige skolene ikke kan ha råd til, der de heller spiller fotball eller rugby, fordi slike aktiviteter stiller mindre krav til midler. Det de trenger er en bane og en ball og de fleste kan få være med. En annen årsak kan være utgangspunktet for deltakelse i idrett. Individuer fra lavere sosiale klasser har ofte et mer kroppslig arbeid, de kan ha liten fritid og få midler å bruke på fritidsaktiviteter. På grunn av dette velger de idretter der de kan dra nytte av det de er gode på og det de holder på med til daglig. Derfor velger de idretter der de ikke trenger mye utstyr for å hevde seg og heller ikke medlemskap i diverse klubber. De bruker kroppen som et middel for å gjøre det bra i konkurranser da de ikke behøver, og ikke har tid til mange timers trening. På den måten kan de også bruke idretten til å klatre på den sosiale rangstigen ved å vinne konkurranser og oppnå en høyere status, både økonomisk og sosialt. Motsatt kan vi se på individer fra høyere sosiale klasser. De har ofte mer fritid og flere midler å bruke på fritidsaktiviteter, arbeidet de har er også ofte ikke like kroppslig. Det betyr at de har mulighet til å bruke mer tid og penger på sine fritidsaktiviteter. De ønsker å drive med idrett der målet er avkobling, rekreasjon og selvrealisering. De tar mer vare på kroppen sin fordi de ikke behøver å bruke kroppen som et middel for å vise seg frem, en form for selvpresentasjon. En bokser sa en gang at han bokser for å bli best og for å tjene penger slik at hans egne barn skal slippe å måtte bokse for å komme seg opp og frem her i verden (Bourdieu, 1978).

3.3.1. Habitus

Habitus er et uttrykk for det vi tar til oss av omgivelsene. Dermed blir omgivelsene en del av deg, de blir kroppsliggjort (Aakvåg, 2008), og det blir naturlig å ha akkurat de verdiene og preferansene i den fysiske og sosiale verden. Det er handlingstilbøyeligheter som setter sitt preg på alt vi tenker og gjør og til slutt hvem vi er som personer (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Habitusbegrepet blir ofte assosiert med Bourdieu, men det var ikke han som oppfant begrepet. Habitusbegrepet kan spores tilbake til Thomas Aquinas. Aquinas har oversatt det fra hexis-begrepet til Aristoteles som Bourdieu også bruker blant sine begreper.

Habitusbegrepet har blitt brukt ulikt av flere kjente navn som Panofsky, Mauss og Merleau-Ponty. Mauss har for eksempel en teori om kroppslig habitus, en om arbeidshabitus og en om hvordan man ter seg blant andre og i samfunnet generelt. Habitusbegrepet til Bourdieu kan tolkes mer som et kulturbegrep. Kulturbegrepet hans tar opp dynamiske relasjoner mellom individet og det sosiale. Habitus er et bredt begrep som tar for seg både de mentale disposisjonene til individet, kroppens forankrede erfaringer og den sosiale forankringen til individet. Dette betyr at mye av det vi gjør og måten man uttrykker seg selv på, det er automatisert. "Ryggmargskunnskap" er et treffende begrep fordi det viser hvordan man står, sitter og snakker i ulike situasjoner. Disse uttrykkene er forankret i kroppen og er utenfor bevissthetens grep (Wilken 2008, s. 37).

Væremåte og handlinger er for det meste førrefleksiv, en nærmest instinktiv forståelse for hvordan vi skal oppføre oss og håndtere ulike situasjoner kommer automatisk. Dette er varig og stabilt i en persons identitet og den utvikles gjennom livsløpet. Den lar seg endre, men ikke uten videre. Habitus gjør oss i stand til å ta rasjonelle valg og dermed ivareta våre interesser på en kompetent og kreativ måte. Habitus formes ved at sosiale betingelser vi vokser opp med, blir en del av oss. Dermed blir det en klassespesifikk habitus som kan gi begrensninger og muligheter i handling og samhandling (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Ved at habitus er kroppsliggjort gjør at den er varig og stabil, habitus er kjernen i en persons identitet (Aakvåg, 2008). Habitus kan da ofte være en varig tilstand, men behøver ikke er fast. En forandring i habitus kan skje, men dette er en tidkrevende prosess. Man kan få nye vaner og tilpasse seg andre sosiale omgivelser. Eksempel på dette kan være å flytte fra et sted til et annet, som flyktninger eller adoptivbarn. Men det er viktig å presisere at du forandrer ikke automatisk habitus ved å flytte, men det er påvirkningen fra det nye stedet som påvirker habitusen (Wilken, 2008).

Hvor vi er oppvokst og hvem vi har blitt oppdratt av, har en del å si for hvem vi blir. Det vi har kjennskap til anerkjenner vi. Det som er den dominerende smaken i vårt nærrområde blir også vår smak (Bourdieu, 1995). Dette kan eksemplifiseres med langrenn. Det går ikke en vinter uten at du leser en artikkel i Aftenposten om middelaldrene menn med høy kapital, av alle former, som sliter seg ut mang en

treningsøkt for å fullføre Birkebeineren på en respektabel tid. Er du et barn som har en eller kanskje to foreldre som kan kjenne seg igjen i dette, er det ikke rart at også du tar på deg Swix eller Dæhlie dressen og renner gjennom skiløypene så spyttet skummer i munnvikene, du ser tross alt opp til foreldrene dine, om det er direkte eller indirekte, bevisst eller ikke. Spesielt gjelder dette når ”alle” vennene dine også står på ski, og helgens høydepunkt er skirennet der ”alle” skal delta (Børresen, 2007).

Alt dette er det ”nødvendige” vil Bourdieu si. Det er smaken av nødvendighet og prinsippet for konformitet. Flertallet ønsker å passe inn i eget nærmiljø og legger derfor godviljen til. Dette er dominansens virkninger. Dominansens virkninger kan forstås ved et eksempel: Du bor et sted som er tilknyttet et idrettslag der de driver med langrenn. Du har begynt med langrenn fordi det er nærme hjemmet og du kjenner mange som driver med langrenn. Du kan da ikke la være å begynne med langrenn, du velger langrenn for å passe inn. Denne prosessen er ofte fullstendig ubevisst, det er habitus (Bourdieu, 1995).

3.3.2. Felt og kapital

Habitus kan ses på som bakgrunnen og rammene for individets praksis, mens feltbegrepet er de sosiale arenaene der praksisen foregår (Wilken 2008). Et felt kan bli definert som et nettverk med relasjoner mellom ulike posisjoner. Disse posisjonene er objektive og hvert enkelt individ bestemmer selv hva som skal bli lagt i begrepet. (Tomlinson, 2004.)

Et felt kan sammenliknes med et spill der det er ulike regler som skal følges i spillet eller innenfor det spesifikke feltet. Posisjonene i samfunnet er hierarkiserte og er basert på kapital og smak som igjen er avhengig av kapitalmengde. Posisjonen og relasjonen mellom kapital og smak avhenger av hva du liker og hvor du bor og dette har noe å si for hvor du ender opp (Bourdieu & Wacquant, 1996). Feltbegrepet kan brukes som et redskap for å systematisere de ulike kampene om kapital av ulike former innenfor et spesielt sosialt system. Bourdieu ser på samfunnet som et sosialt rom, der det finnes flere ulike felt som igjen kan deles opp i delfelt. Felt kan også beskrives som et bredt eller et snevert felt. Det kroppslige feltet er et eksempel på et bredt felt, mens idrettsfeltet er et eksempel på et snevert felt. Det er ikke alltid det er et klart skille mellom feltene. Men kriteriet for å definere et felt er ved å vise til at det er noe som står

på spill og som noen agenter synes det er verdt å kjempe om (Wilken, 2008). Det som står på spill i feltet er kun attraktivt og synlig for de som er innenfor feltet, og uforståelig for de som befinner seg utenfor. Noe annet som definerer feltet er prinsipper som presiserer hvordan selve feltet skal fungere, dette kalles doxa, en grundigere forklaring foreligger senere i kapitlet. Både for det kroppslige feltet og innen idrettsfeltet vil det foregå en kamp om bruken av kroppen. På langrennsfeltet kan det være i form av resultater (Slettemås, 2005).

Felt kan bli definert i forhold til ulike kapitalformer. Begrepet kapital har Bourdieu hentet fra Karl Marx. Marx la stor vekt på sammenhengen mellom makt og tilgangen til materielle goder. Bourdieu er også inspirert av Max Weber, som mente at det var flere ulike former for makt i et samfunn. Disse er knyttet til ulike former for kapital og sosial status. Bourdieu har videre utviklet kapitalbegrepet med flere ulike former for kapital, økonomisk kapital, kulturell kapital, sosial kapital og symbolsk kapital. Økonomisk kapital refererer til penger og materielle goder. Kulturell kapital innebærer utdanning og annen kulturspesifikk kompetanse som erverves utenom skole. Denne kapitalen kan omsettes til en ressurs i en bestemt sosial sammenheng. Dette begrepet inkluderer også væremåte og preferanser som ofte er ervervet gjennom familie og/eller utdanning. Den mest verdifulle kapitalen er den kapitalen som formidles i familien. Dette kommer av at desto mer kapital individene får ta del i gjennom familierelasjoner, desto bedre er de i stand til å ta i mot annen kapital gjennom utdanningsinstitusjonene (Tomlinson, 2004). Kulturell kapital kan igjen eksistere i tre former, det er den kroppsligjorde tilstanden, den objektive tilstanden og den institusjonaliserte tilstanden (Bourdieu, 1991). Sosial kapital referer til tilgangen til sosiale nettverk, som venner og familie. Nettverket og forbindelsene man har holdes ved like og utvikles gjennom ulike sosiale strategier (utdanningsstrategier, ekteskapsstrategier etc.). Dette kan gi makt ved at nettverk kan mobiliseres hvis man ønsker å oppnå noe (Tomlinson, 2004), og mulighetene for oppnå mer med sosial kapital øker proporsjonalt med mengden økonomisk og kulturell kapital. Begrepet symbolsk kapital er noe annerledes enn de andre kapitalformene fordi denne kapitalen går ut på hvordan man klarer å nyttiggjøre seg av de andre kapitalformene (Wilken, 2008).

Summen av disse kapitalene er med på å bestemme individets plassering i det sosiale rom. Verdien av kapitaltypene varierer i de ulike miljø. Dette kommer til uttrykk ved at

en kapitaltype i et bestemt miljø, ikke nødvendigvis behøver å ha den samme verdien i et annet miljø. Forholdene mellom klassene er basert på konflikt og klassene ønsker å forsvare eller forbedre sin posisjon i samfunnets felt ved å tilegne seg mest mulig av gjeldene kapital (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Å ha kapital vil si å inneha kvaliteter som er viktige innenfor et spesielt felt. Det kan være en kamp om kapital i skolegården eller i bedriften. Det betyr at en higer etter ulike former for kapital, enten om det er å være mest populær eller å få de beste resultatene. Disse feltene og kapitalformene er bundet sammen i en hierarkisk orden i forhold til verdien av kapital det kjempes om. Et individ har flere kapitalformer å kjempe om dersom individet er del av flere sosiale systemer. En skolegutt kan derfor ha mye kapital i idrettslaget og i langrennssporet, men han kan ha lite kapital i klasserommet. Derfor er individet som regel preget av én type dominerende kapitalform. For denne skolegutten ligger den dominerende kapitalen i idretten (Wilken 2008).

Det finnes muligheter for å ”veksle” kapital, det vil så at man kan bruke den kapitalen man har i en annen sammenheng enn det den egentlig er ment for. En kvinne kan for eksempel ha stor kapital som mor, men kapitalen har ikke verdi på arbeidsmarkedet. Kvinnen kan da selge sin kapital som mor inn på arbeidsmarkedet der denne kvaliteten verdsettes, kanskje først og fremst i omsorgsykker, (dagmamma etc.). Dermed har kapitalen som mor blitt omsatt til en økonomisk kapital. For at dette skal være mulig må imidlertid kapitalen man har være relevant som byttemiddel. I tillegg er også agentene/individene bundet av sin habitus. Det har betydning for hvilke vekslingsmuligheter en ser. Agentene selv må også mene at det er en kamp som er verdt å kjempe, men den må også være gyldig i det feltet en ønsker å være en del av. For eksempel må en iransk realfaglærer få papirene sine godkjent i Norge før vedkommende kan bli en godkjent lærer i Norge (Wilken, 2008).

Feltene har sine regler som deltakerne må akseptere og dette kalles feltets *doxa*. Alle felt har sine regler. Individene i feltet er innforstått med disse reglene som er akseptert og helt udiskutable (Bourdieu, 1991). Et eksempel kan være fra langrennsmiljøet. Langrennsmiljøet har sin egen kultur og du kan nesten se på folk hvem som er langrennsløpere. De bruker samme type klær, de trener sammen, og de vet hva som må til for at kroppen skal fungere maksimalt. Dette er mine personlige erfaringer og

oppfatninger, men det kan knyttes opp mot det Bourdieu kaller doxa. Doxa er noe som er ”tatt for gitt”. Det aktørene innenfor feltet definerer som viktig og relevant, og som ingen stiller spørsmålstegn ved, blir beskrevet som et doxa. Doxa blir også kalt feltets regler. Reglene må aksepteres for at individet skal kunne delta på feltet. Et spørsmål noen utenfor langrennsmiljøet kan stille er ”hva er vitsen med å løpe intervaller så du får blodsmak i munn?” Dette er et eksempel på noe en langrennsløper ikke tenker over som noe annet enn ”sånn er det bare”. Dette kan beskrive langrennsmiljøets doxa (Bourdieu, 1991).

Individets sosiokulturelle historie er betydningsfull. Det er fordi kapital både kan arves og settes over styr. Sosiale grupper i et samfunn viser og avslører seg gjennom sitt forbruk. Det legges stor vekt på livsstil og smakspreferanser. I følge Bourdieu er det smakspreferanse som samler flere individer fra samme miljø og atskiller dem fra andre miljøer. Smak og livsstil refererer til ulike former for kultur. Det gjelder ikke bare kunst, litteratur og musikk, men også mat, sport, klær og innredning i hjemmet. Personlig stil er egentlig ikke noe som finnes, mener Bourdieu. Det er bare en variasjon av en periode eller en klasses stil. Den peker på en felles stil som viser hva som er passende eller ikke, hva man kan eller ikke kan. Det sosiale rom kan ses på som et felt av sosiale klasser. Det er ulike grupper som kjemper om status, makt og innflytelse. Noe så enkelt som at mat og møbler er med på å skape posisjoner i det sosiale rom. Den dominerende overklassen, (der alle vil være og er man ikke der, imiterer man så godt man kan,) har rollen som smaksdannende og går foran for hva som skal være det riktige og bestemmer da en klasses stil. De bestemmer enten det gjelder frokostblandinger, klær, musikk eller idrettsgren (Wilken, 2008).

For å illustrere det sosiale rom som er delt opp i ulike sosiale felt er det laget ulike figurer. Figurene viser hvordan de ulike kapitalene trer i kraft og hva som skal til for å ha et høyt kapitalvolum. Hvor høyt er kapitalvolumet i forhold til den kulturelle og den økonomiske kapitalen? Hvis vi ser høyt på den vertikale aksene og til venstre på den horisontale aksene finner vi en høyere utdannet lærer (lektor). Det betyr at man har høy kulturell- og økonomisk kapital og dermed et høyt kapitalvolum. Motsatt ser vi for eksempel bonde, som har lite med både kulturell og økonomisk kapital, (Bourdieu, 1998).

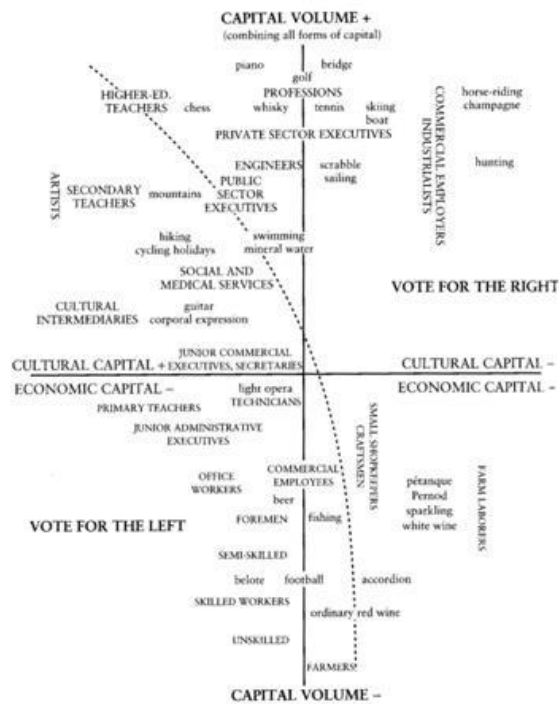

Figure 19.1 The space of social positions and the space of lifestyles (the dotted line indicates probable orientation toward the right or left)

Figur 3.1: Det sosiale rom (Bourdieu, 1998, s. 5).

3.3.3. Langrenn, felt og kapital

Langrenn har som vi har sett, utviklet seg gjennom tidene. Langrenn var først og fremst et fremkomstmiddel for de som bodde rundt om i bygdene. Etter hvert utviklet langrenn seg til å bli en idrett, og da spesielt en idrett for overklassen. Det ble en aktivitet for de med tid og overskudd, både fysisk og økonomisk. Senere utviklet skisporten seg til å bli en idrett for folket, en idrett folk kunne kjenne seg igjen i. Langrenn var en idrett som mange kunne bedrive, enten om de kom fra by eller bygd. Arbeiderklassen og bøndene var en del av kroppsarbeiderkulturen og hadde ikke samme forhold til idretten, men likevel skulle det vise seg at det var de som skulle prege norsk skisport i mange år. Kropps- og skogsarbeid var nemlig en viktig bakgrunn for de i skiløypa (Lesjø, 2008).

Flere undersøkelser Vaage har gjort i samarbeid med SSB, Statistisk Sentralbyrå, viser faktisk at det er mest mosjon og idrett blant de med høy utdanning og inntekt. I tillegg vises det en klar sammenheng mellom skigåing og høyere utdanning. Det er hele dobbelt så mange som går på ski blant de med høyere utdanning i forhold til de med lavere utdanninger. Levekårsundersøkelsen (2011) viser at skisporten ikke lenger er en idrett for folk flest. Nå er det de med høyere utdanning, en godt betalt jobb, hus, og

hytte som driver mest med skisport. Mosjonsrennet Birkebeineren kan være et godt eksempel. Birkebeinerrennet har blitt prestisje. Det har blitt status å være med i Birkebeineren for de med høy sosial-, kulturell- og økonomisk kapital (Børresen, 2007).

Kapital er makt hevder Bourdieu (Tomlinson, 2004). Slik kan det også være. Har man midler til å skaffe seg det man vil, står ikke dette i veien når det gjelder idretten heller. Man kan kjøpe seg det beste når det gjelder utsyr, både skiklær og selve skiene med tilbehør, hvis man har nok midler. Utstyret har faktisk en del å si for å prestere bra. Det holder ikke med god utholdenhet, du må ha riktige ski, med riktig spenn og med riktig gliding og smøring for å klare å hevde deg i skisporet. Gjerne flere par ski til ulik bruk med tanke på klassisk og friteknikk, og kalde og varmere skispor.

Vaage viser i rapporten ”Mest mosjon og idrett blant de med høy inntekt og utdanning” at de med høyest utdanning er mest aktive, dette gjelder for alle aldersgrupper. Det må tas i betraktning at de med høyere utdanning ofte befinner seg innen yrkesgrupper hvor det er lite fysisk arbeid og at de da både har et større behov og en bedre kapasitet til å trene og mosjonere etter endt arbeidsdagen (Vaage, 2004a). Rapporten har tatt for seg alle aldersgrupper og alle former for mosjon og trening. De fleste idrettsgrener har deltakere med ulik utdanning og inntekt, men i langrenn der er det tydelig at det er de med høyest utdanning som også er de mest ivrige langrennsløperne. Det er hele 69 prosent blant de med høyskole eller universitetsutdanning som driver med langrenn mot 39 prosent av de med bare grunnskoleutdanning. Disse tallene gjelder også hvis vi ser på husholdningsinntektene. Hvis vi ser bort i fra langrenn spesielt, men tar for oss alle idretter under ett er det lite som tyder på at det er noen forskjell på hvilken utdanning man har og hvilken idrett man driver. Det vil da si at det er lite som tyder på det Bourdieu mener om at idretten er med på å lage skillelinjer i sosiale lag i samfunnet. (Vaage, 2004). Det kommer også frem av denne rapporten at en av grunnene til at de med høyest utdanning og inntekt driver mest med langrenn, kan være tilgangen til hytte. Det er gjennomgående at de med høyere utdanning og inntekt disponerer hytte. Derfor er det kanskje ikke tilfeldig at sammenhengen mellom sosial status og langrenn er fremtredende (Vaage, 2004)?

Som tidligere nevnt kan et felt defineres både som bredt og smalt. Langrenn eller langrennsmiljøet være et smalt felt, innen idrettsfeltet. Feltene har kjennetegn, og et

kjennetegn kan være at det i hvert felt finnes en kapitalform som er spesielt viktig. Innen langrenn kan dette kjennetegnet være kroppslig fysisk kapital. Fysisk kapital vil være viktig for at individer skal kunne være en del av dette feltet (Wilken, 2008). I feltet langrenn vil den kroppslige fysiske kapitalen tre i kraft i form av å være i god form, ha en veldig god teknikk, eller hvis man gjør det bra i et skirenn og får gode resultater. Da er du ”godkjent” som en del av feltet. Hvert felt har sitt spesifikke doxa. Innen idrettsfeltet og langrennsfeltet vil doxaen være ulike investeringer de gjør, disse ligger i ”ryggmargen” og blir praktisert da det er en felles oppfattelse av at det er feltets regler. De må gjøre investeringer i trening, kosthold, utstyr og livsstil for å kunne hevde seg.

4. Metode

Metode har fått en viktig posisjon i moderne samfunnsvitenskap og kan forstås på flere måter. Metode stammer fra gresk og betyr ”veien til målet” (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 99). Metode er en arbeidsmåte innen forskning og hvilken metode man velger kommer an på hva man skal forske på. Det betyr at hvis man først må definere målet, før man kan gjøre et valg metode i studiets ulike faser (Kvale og Brinkmann, 2009).

1.1. Valg av metode

Underveis i en forskningsprosess blir forskeren stilt ovenfor en rekke spørsmål og valg som må overveies. Et av de første valgene en står overfor er hvilket paradigme en skal arbeide under. Larsen og Vejleskov (2006) skisserer tre vitenskapsgrupper; naturvitenskap, humaniora og samfunnsvitenskap. Naturvitenskap tar for seg det som omhandler anatomi, fysiologi, biologi, kjemi og medisin og blir karakterisert som forklarende. Humaniora blir også kaldt åndsvitenskap og omhandler historie, psykologi, litteratur-, musikk-, og språkvitenskap og kan karakteriseres som forstående. Samfunnsvitenskap er for eksempel etnografi, sosialøkonomi, statsvitenskap og sosiologi (Larsen og Vejleskov, 2006).

To hovedmetoder for å innhente informasjon gjennom forskning er kvantitative og/eller kvalitative metoder. Kvantitativ metode er synonymt med spørreundersøkelser som innhenter relativt lite informasjon fra mange respondenter. Kvalitativ metode blir å innhente relativt mye informasjon fra få informanter. Dette gjøres ofte gjennom intervju eller observasjon og er viktig for å gå i dybden av det man ønsker å finne ut noe om. Det finnes ulike former for kvalitative metoder, for eksempel intervju, direkte observasjon, direkte deltakelse, informantintervju og dokumentanalyse. Intervju passer godt ved studier der formålet er å innhente informasjon om hva ulike personer opplever og hvilke synspunkter de har (Thagaard, 2010).

Mitt faglige ståsted er sosiologi og i dette forskningsprosjektet har jeg valgt å bruke kvalitativ metode. Kvalitativ metode fordi jeg først og fremst ønsker å se på hvordan unge skiløpere opplever det å satse på ski, og samtidig kombinere satsingen med utdanning. Jeg har valgt formen informantintervju til å få svar på min problemstilling,

og mener det er den beste metoden å bruke da dette er en studie der jeg ønsker å gå i dybden fremfor bredden. Jeg ønsker å få mye informasjon fra få informanter fremfor lite informasjon fra mange. Intervju er en relevant metode å bruke da jeg får snakket med intervjusubjektene, stilt spørsmål og la de svare med egne ord og uttrykk hvordan deres tilværelse er.

4.2. Det kvalitative forskningsintervju

I følge Kvale og Brinkmann (2009) er et intervju "en samtale som er en grunnleggende form for menneskelig kommunikasjon og samspill" (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 36). Vi mennesker snakker med hverandre, vi stiller og svarer på spørsmål og det er slik vi lærer oss selv og andre å kjenne, i tillegg til å forstå den verdenen vi lever i litt bedre. Forskningsintervjuet går dypere enn den hverdagslige samtalen og det har enn viss struktur og en hensikt. Tilnærmingen vil være spørre-og-lytte-orientert og hensikten er å frembringe kunnskap (Kvale og Brinkmann, 2009). I følge Thagaard (2010) er det "kvalitative forskningsintervjuet en samtale mellom forsker og informant som styres av de temaene forskeren ønsker å få informasjon om" (Thagaard, 2010, s. 89).

Forskningsintervjuet er en profesjonell samtale som samtidig bygger på dagliglivets samtaler (Kvale og Brinkmann 2009). Et intervju er en utveksling av synspunkter om et tema som opptar begge i en samtaleform, en profesjonell samtale. Det er viktig å være kritisk og ha et åpent blikk, for det vi ser og hører behøver ikke være realiteten. Vi beskriver den livsverdenen vi ser og opplever, men det man opplever kan oppleves totalt annerledes av noen andre. Derfor må intervjuer være på vakt etter ny kunnskap som kan dukke opp, for det er ikke sikkert at vi ser tingene slik de egentlig er. Rett og slett fordi det er så mye rundt som påvirker hva vi ser, "konteksten påvirker vår persepsjon" (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 38). Det kan kalles et vekselspill mellom de som vet, og det som vites mellom de som konstruerer kunnskap, og den kunnskapen som blir skapt (Kvale og Brinkmann, 2009).

Et forskningsintervju kan formes på ulike måter. Det kan være et intervju preget av mye eller lite struktur i samtalen. Er det lite struktur i intervjusamtalen kan det beskrives som en samtale der hovedtemaet er bestemt på forhånd, men informanten kan ta opp temaer og intervjueren tilpasser spørsmålene sine underveis. Motsetningen vil være et relativt strukturert intervju der spørsmålene og rekkefølgen er fastsatt på forhånd.

Informanten kan svare fritt på spørsmålene og gjennom disse svarene kan intervjuer forstå hvordan informanten opplever sin situasjon. Delvis strukturert eller semistrukturert tilnærming er den fremgangsmåten til en intervjusamtale som er den mest brukte i kvalitative intervjuer. Temaene som skal belyses er fastsatt og man følger en intervjuguide, men rekkefølgen kan bestemmes underveis. På den måten følger intervjuer informantens fortelling og samtidig kan man være sikker på at man får den informasjonen man trenger.

4.2.1. Styrker og svakheter ved kvalitativt intervju

Det er viktig å være klar over svakhetene og kritikken som er rettet mot det kvalitative intervjuet. Ved å være oppmerksom på dette vil jeg kunne tilrettelegge og ta hensyn til dette underveis for å unngå det best mulig. I intervjusituasjonen blir kunnskap til mellom intervjuerens og informantens synspunkter. Intervjuer har et ansvar for å skape en kontakt mellom seg selv og intervjusubjekt slik at det er rom for egne personlige uttalelser og følelser. Man må da være bevisst den balansegangen mellom kunnskapsinnhenting og de etiske sidene ved den emosjonelle kontakten som oppstår (Kvale og Brinkmann, 2009).

I motsetning til kvantitative metoder brukes det få informanter innen kvalitative studier. Kritikken oppstår ved det er et for lite utvalg til at noe kan generaliseres, men på en annen side er ikke generalisering formålet med denne type studie (Kvale og Brinkmann, 2009). En annen svakhet ved det kvalitative forskningsintervjuet kan være det asymmetriske maktforholdet, i form av en ekspertperson med makt, og en uten, henholdsvis intervjuer og informant. Det å stille ledende spørsmål har også vært et ankepunkt, men hvorvidt dette er en styrke eller svakhet, er også noe som Kvale og Brinkmann (2009) stiller spørsmål ved. Stiller man ledende spørsmål til personer som er lett påvirkelige kan svarets validitet svekkes, men anvender man det på en annen måte hevdes det at ledende spørsmål kan "sjekke intervjusvarenes reliabilitet og for å verifisere intervjuerens fortolkninger" (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 183). Det vil si at intervjuer kan oppklare eventuelle uklarheter i samtalen ved å stille spørsmål som kan bekrefte eller avkrefte uklarheten.

En styrke med et kvalitativt forskningsintervju er åpenheten informanten har i svaralternativene sine, og at det ikke finnes noen standardmetode eller regler for

hvordan intervjuet skal utføres. En annen fordel er at forsker kan få tak i informanten i ettertid hvis det er noen ubesvarte spørsmål fra intervjuet.

4.3. Utvelgelse av informanter

Essensen med det kvalitative intervjuet er å gå i dybden på problemstillingen (Kvale, 1997). Det betyr at det ikke skal være for mange intervjupersoner slik at selve analysen blir overfladisk, men det skal heller ikke være for få. Derfor finnes det ikke noe fasitsvar på hvor mange man bør ha med i studien, men det er opp til forsker å finne riktig antall informanter i forhold til de rammene man har til rådighet. Thagaard (2010) nevner at størrelsen på et utvalg vurderes i forhold til et metningspunkt. Det betyr at når studier av flere enheter (i dette tilfellet personer), ikke synes å gi noen ytterligere forståelse av det som studeres, kan utvalget betraktes som tilstrekkelig stort. Det kan være avhengig av hvor mange kategorier utvalget skal presentere. I denne studien er det en kategori, et lite utvalg der jeg ønsker å se på kombinasjonen satsing på langrenn og utdanning. I samarbeid med veileder fant jeg ut at 8 intervjupersoner er et godt utgangspunkt, gjerne 4 gutter og 4 jenter. Jeg ville gjerne ha med begge kjønn for å se om det eventuelt er noen forskjell i hvordan de opplever situasjonen som langrennsløper og elev/student. Det er sannsynligvis mange nok til å gi et visst innblikk i deres livssituasjon, samtidig som jeg kan prøve å forstå og finne meningssammenhenger.

For å få tak i informanter tok jeg først kontakt med lederen for langrennsgruppa i en klubb i Oslo. Jeg valgte Oslo på grunn av tidsdisponering og ressurser. Lederen for langrennsgruppa sendte videre ut min mail og informasjonsskriv til oppmennene for junior- og seniorgruppa deres. De igjen videresendte min informasjon til løperne og ba dem å kontakte meg dersom de kunne tenke seg å stille til intervju. Kravene jeg hadde satt til utøverne var at de skulle være mellom 18-25 år og de skulle enten satse på langrenn eller ha satset. Etter førstegangs utlysning fikk jeg 4 henvendelser fra utøvere som sa seg villige. Deretter måtte jeg purre på oppmennene og spørre om de kunne sende ut en ny mail uten at det førte til noen resultater, verken første eller andre gang. Til slutt tok oppmannen for juniorgruppa og la ut skrivet på facebooksidene og da fikk jeg et par henvendelser til som sa seg villige til å være med i studien. Da hadde jeg 6 utøvere og ønsket meg i utgangspunktet et par utøvere til og henvendte meg da til en

annen klubb. Der fikk jeg 1 utøver til og avsluttet søket etter flere intervjupersoner der. Jeg ønsket meg 8 utøvere til studien, men resulterte i 7 utøvere, 3 jenter og 4 gutter.

4.4. Utforming av intervjuguide

Intervjuene mine kan beskrives som et semistrukturert intervju. Jeg utarbeidet en intervjuguide med sentrale tema jeg ville ta opp. Kvale og Brinkmann (2009) forklarer at det kvalitative forskningsintervjuet krever god forberedelse der planlegging og tematisering blir vektlagt. De forklarer videre at en intervjuguide er et manuskript som strukturerer intervjuets gang. Jeg valgte å utarbeide en intervjuguide som inneholder en oversikt over temaer som skal dekkes og spørsmål som kan stilles. Ettersom et kvalitativt intervju ofte inneholder spørsmål som er knyttet til den intervjuede som person, krever det en fortrolighet mellom forsker og intervjuperson. Med tanke på dette kan rekkefølgen temaene kommer i være avgjørende for hvordan intervjuet vil utvikle seg og Thagaard (2010) ser viktigheten av å strukturere intervjuet med dramaturgi. Hvis man tar utgangspunkt i det, kan det være en fordel å starte med nøytrale temaer som intervjupersonen føler seg trygg på. Da ønsket jeg å starte med spørsmål om den intervjuedes bakgrunn, skole og utdanning og fortsette med å spørre om de kan fortelle litt om de husker når, hvordan og hvorfor de begynte med langrenn, om familien går på ski, og hva foreldrene driver med. Videre stiller jeg spørsmål som omhandler, trening, kosthold, hvilke opplevelser de har/får gjennom å holde på med langrenn, både positive og negative, økonomiske kostnader med langrenn, om de har mange venner i miljøet etc. Videre, hvordan de opplever å kombinere skole og utdanning med satsing på langrenn, og hva foreldre synes om dette. (Intervjuguide, se vedlegg 1.)

For å trene på rollen som intervjuer og skape meg en trygghet i rollen og med spørsmålene mine, ønsket jeg å teste ut intervjuguiden på et par langrennsløpere jeg kjenner fra før. Jeg tenkte også å høre hvordan de opplevde samtalen og spørsmålene. Under intervjuene benyttet jeg båndopptaker for å være sikker på å få med all informasjon fra intervjuene. Prøveintervjuene foregikk hjemme hos utøverne. Samtalen fløt tilsynelatende lettere andre gang enn første gang. De følte seg komfortable i situasjonen og syntes at spørsmålene stort sett var greie. De følte kanskje at noen av spørsmålene ville være litt personlige for noen som ikke kjente meg som intervjuer, men med tanke på at jeg hadde informert dem om at alt var anonymt og konfidensielt

tenkte de at det ikke burde være noe problem. Det å få prøve meg på noen før jeg satte i gang med de ”ordentlige” intervjuene, gjorde at jeg ble roligere og tryggere på meg selv og spørsmålene mine.

4.5. Gjennomføring av intervjuer

Min bakgrunn som ”gammel” orienterings-og langrensløper gjør at jeg har en viss kjennskap til miljøet og det kan hjelpe meg når jeg skal styre samtalen og stille ”fornuftige” oppfølgingsspørsmål. Jeg vet hva det handler om å trene masse og hvordan motivasjonen kanskje svinger i takt med prestasjonene. Jeg kunne også kjenne meg igjen i en del av det de intervjuede sa som igjen førte til at jeg kunne komme med en kommentar eller et spørsmål slik at de fortalte enda litt mer om temaet.

Jeg gjennomførte et intervju hjemme hos en av intervjupersonen og de resterende 6 intervjuene på NIH, i et grupperom. Jeg hadde med båndopptaker på alle intervjuene og stilte de samme spørsmålene og prøvde å stille oppfølgingsspørsmål der det var aktuelt, men lengden på intervjuene varierte. Det korteste intervjuet hadde en varighet på 25 minutter og det lengste intervjuet varte i hele 1 time og 40 minutter, de andre var gjennomsnittlig på litt under en time. Personlig følte jeg meg rolig utad, men før hvert intervju var jeg litt nervøs, men med en gang vi fikk startet roet nervøsiteten seg og jeg fikk til gode samtaler, med de fleste, bortsett fra et intervjuet som var litt mindre utførlig. På meg virket det også som at de intervjuede var rolige og komfortable i situasjonen.

Som Thagaard (2010) nevner er det viktig å skape en trygg og tillitsfull atmosfære under intervjuet. Det kan medføre at intervjupersonen åpner seg mer om de temaene jeg som forsker ønsker å få kjennskap til, og det er da viktig å utforme kontakten på en slik måte at den intervjuede føler seg trygg i situasjonen og har lyst til å fortelle om seg selv. For å få til dette, småpratet vi litt først. De fire første intervjuene hadde jeg før jul så da snakket vi litt om eksamener og juleferie og/eller om langrenn generelt før jeg spurte om han eller hun var klar til å starte intervjuet. I tillegg må man være åpen for at intervjupersonen kan komme med temaer som ikke var planlagt. Det er viktig med fleksibilitet underveis i samtalen, slik at man forstår hvordan intervjupersonen tenker (Thagaard, 2010). For å forstå og tolke det intervjupersonen sier må intervjueren følge nøye med underveis i samtalen slik at man biter seg merke i det som er verdt å merke

seg for videre utdypning eller refleksjon. Derfor er intervjuerens evne til å stille gode oppfølgingsspørsmål avgjørende for et godt intervju. Det er det delvis strukturerte og halv strukturerte intervjuene som betegner et kvalitativt intervju (Kleven, Hjordemaal og Tveit, 2011). I tillegg er det viktig å tenke på det asymmetriske forholdet som er nevnt tidligere. For intervjupersonen kan det føles som et asymmetrisk forhold der han eller hun er underlegen forskeren, men egentlig er det den intervjuede som er ekspertens ettersom intervjueren kommer til han/henne for å få informasjon og synspunkter om et tema. Imidlertid vil følelsen muligens være motsatt for den intervjuede, men er jeg som intervjuer bevisst på det, ikke bare gjennom ordvalg, men også tonefall, kroppsspråk og stillhet, er dette noe som ikke behøver å være en svakhet. I hvert fall ikke om man i tillegg passer på å ha en åpenhet både mellom intervjuer og intervjuperson, og om emnet. Dette er noe jeg ikke følte var noe problem under mine intervju. Jeg følte vi var "likemenn" og jeg tror at intervjupersonene følte det samme når jeg tenker på hvordan de satt, hvilket kroppsspråk de hadde og hva de svarte. Noen måtte hjelpes litt i gang, men så løsnet det, og de utdypet svarene sine grundig, med og uten videre spørsmål fra min side.

4.6. Databehandling og analyse

Analyse av data er fasen som kommer etter at intervjuene er ferdige. Det er en fase der jeg som forsker arbeider med resultatene av intervjuene (Kvale og Brinkmann, 2009). For å gjøre det på en systematisk måte er det nødvendig å omsette intervjuene til tekst.

4.6.1. Transkripsjon.

Det som må gjøres etter at intervjuer er gjort er å skrive ned det som har blitt sagt i muntlig form, slik at det blir en skriftlig tekst. Dette er en nødvendig oppgave for å gjøre intervjusamtalene tilgjengelig for analyse (Kvale og Brinkmann, 2009). Kort tid etter hvert intervju da jeg fortsatt hadde det friskt i minne, transkriberte jeg intervjuene. I gjennomsnitt brukte jeg 60 minutter på å transkribere 10 minutter og til slutt satt jeg igjen med 109 sider tekst. I begynnelsen skrev jeg ned alt av ord og lyder, men etter litt utelot jeg å skrive slike ting som "jaaaaaaaa", eller "eeeeehhhh" hvis det ikke var fordi intervjupersonene virkelig var usikre på hva de skulle si.

Da alt var skrevet ned var neste steg prosessen å gjennomgå alt av datamateriale. Ved å lese gjennom tekstene flere ganger ble jeg godt kjent med innholdet i intervjuene og husket fort hvem som hadde sagt hva. Etter gjennomgangen av tekstene kom jeg frem til den informasjonen jeg mente var den mest relevante. På den måten kunne jeg kartlegge likheter og ulikheter fra de intervjuedes utsagn. Det gjorde det også enklere å tolke hva de intervjuede mente under intervjuet.

4.6.2. Koding og kategorisering

Kvale og Brinkmann (2009) forklarer at det ikke finnes noe fasitsvar på hvordan en analyse av datamaterialet skal foregå, men det finnes ulike hjelpemidler. Etter at transkripsjonsprosessen var over var det tid for å analysere datamaterialet. Jeg begynte med å kommentere i marginen av intervjuene hvor de hadde sagt hva. Veileder leste gjennom to av intervjuene og sammen med veileder utviklet vi koder for hvordan kategoriseringen skulle foregå. Deretter laget jeg ulike skjemaer der jeg hadde satt sammen ulike kategorier av temaer som ”hørte sammen” i forhold til formålet med oppgaven. Jeg kopierte utsagnene fra transkripsjonsdokumentet over i kategoriseringsdokumentets ulike bokser, og fant fort ut at ulike utsagn passet inn under flere kategorier og måtte plassere dem i ulike bokser. I tillegg merket jeg ut enkelte sitater jeg tenkte jeg ville bruke underveis i analysen med rødt for lettere å finne de igjen. Dette er et viktig arbeid for å få et overblikk og skape en struktur over de omfattende intervjuetekstene man sitter med (Kvale og Brinkmann, 2009).

4.7. Etiske overveielser

Som forsker står man ovenfor ulike etiske retningslinjer. Thagaard (2010) presiserer:

at all vitenskapelig virksomhet krever at forskeren forholder seg til etiske prinsipper som gjelder internt i forskningsmiljøer så vel som i forhold til omgivelsene. Etiske regler som er knyttet til forholdet mellom forskere, krever at forskeren utviser redelighet og nøyaktighet i presentasjonen av forskningsresultater og i vurderingen av andre forskeres arbeid” (Thagaard, 2010, s. 23-24).

”De nasjonale forskningsetiske komiteer” (heretter kalt NESH) står inne med normer for vitenskapelig redelighet. Et av de grunnleggende prinsippene er å ikke kopiere

andres tekster, det defineres som plagiat og er uakseptabelt med mindre man oppgir sine kilder, det er man forpliktet til.

I kvalitativ forskning som observasjon eller intervju oppstår det nær kontakt mellom forsker og informant og forskeren får data som kan knytte forskningen og informanten sammen via personopplysninger som navn. I forskningsprosjekter der dette er tilfelle faller prosjektene inn under personopplysningsloven og prosjektene er da meldepliktige. Det vil si at forsker må melde inn sitt prosjekt til NSD (Norges Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste) og søke om tillatelse til å kunne gjennomføre prosjektet. Under forskningsprosjekter hvor det oppstår nær kontakt mellom forsker og informant stilles det følgende krav; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter (Thagaard, 2010).

I ”informert samtykke” ligger det at informanten er informert om forskningsprosjektet samtidig som det alltid vil være noen begrensninger med tanke på hvor mye informasjon forskeren kan gi om prosjektet uten at informanten da begynner å tenke på svarene sine. Kravet sier også at informanten må selv ha valgt å delta i prosjektet, og kan velge å avslutte samarbeidet uten at det skal ha noen konsekvenser for informanten. Dette sikrer deltakerne en viss kontroll over egen deltakelse. Når det gjelder kravet om ”konfidensialitet” vil det si at all informasjon informantene gir fra seg må bli behandlet konfidensielt. Det betyr at all informasjon må anonymiseres og deltakernes identitet vil forbli skjult i alle deler av forskningsprosessen. Navn på intervjupersonene kan erstattes med fiktive navn eller på en annen måte, slik at det ikke er noen fare for å bli gjenkjent. Dette er viktig å ivareta slik at tilliten informanten viser til forskeren forblir og at forskeren ikke videreformidler sensitiv informasjon. Kravet om konfidensialitet innebærer også gjenbruk av informasjonen. Det kan ikke lagres eller brukes på nytt uten samtykke. I de tilfellene det kan få noen ”konsekvenser” for deltakerne å delta i forskningsprosjektet kreves det av NESH at forskeren har et ansvar for å unngå at deltakerne skal utsettes for negative konsekvenser ved å delta. Forskeren forplikter seg til å beskytte informantens integritet gjennom hele forskningsprosessen (Thagaard, 2010).

4.8. Kvalitetskontroll

Etter at en undersøkelse er gjennomført må en stille spørsmål om forskningen som er gjort er troverdig. Sentrale begreper i denne sammenhengen er reliabilitet, validitet, overførbarhet og tolkning (Thagaard, 2010). Reliabilitet sier noe om forskningens pålitelighet. Hvordan data utvikles og hvordan forsker skiller mellom ulik informasjon som er tilegnet under arbeidet og egne vurderinger. Forsker må også redegjøre for de dataene en får som omhandler relasjoner til informanter og egne erfaringer i feltet. Begrepet reliabilitet referer først og fremst til om en annen forsker kan få de samme resultatene ved å anvende samme metode. Det kalles repliserbarhet. Innen kvalitativ forskning kan man sette spørsmålsteget ved repliserbarhet fordi under et intervju kan informanten svare en ting, og en annen gang kan det komme et annet svar. Det kan være fordi det er mennesker som forholder seg til hverandre. Det vil dermed ikke si at forskningen ikke er upålitelig, men at ”forskeren må argumentere for reliabilitet ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen” (Thagaard, 2010, s. 198). Intervjuerens reliabilitet ble diskutert tidligere med tanke på ledende spørsmål. Ledende spørsmål brukt i riktig setting kan forsterke reliabiliteten (Kvale og Brinkmann, 2008). For at intervjuet skulle bli så reliabelt som mulig ble det brukt båndopptaker slik at jeg fikk med meg alt som ble sagt. Jeg prøvde å stille oppfølgingsspørsmål og var forsiktig med ledende spørsmål. Slik jeg oppfattet de intervjuede virket det som at de var oppriktige og ærlige mot meg, og det så ut til at de hadde fått uttrykt meningene og opplevelsene sine fullt ut. Etter intervjuet transkriberte jeg intervjuene slik at jeg fikk en tekst å forholde meg til.

Kvale og Brinkmann (2008) hevder at validitet innen samfunnsvitenskap sier noe om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke. Validitet omhandler også gyldigheten av informasjonen, og tolkningen av informasjonen som er gjort av forsker. Ved å vurdere forskningen med blick på spørsmålet om resultatene av undersøkelsen samsvarer med den virkeligheten man har studert kan man også vurdere validiteten. Representerer våre tolkninger den virkeligheten vi har studert er tolkningen gyldig og valid. Dette kan gjøres ved at forskeren tydeliggjør det grunnlaget som er lagt til grunn for de tolkningene som er gjort. En forsker kan styrke sin validitet ved å være kritisk gjennom analyseprosessen (Thagaard, 2010). For å sikre at forskningen min var valid lagde jeg problemstillinger for det jeg ønsket å undersøke. Ut i fra

problemstillingene utarbeidet jeg en intervjuguide som jeg fulgte under intervjuet. Spørsmålene fra intervjuguiden er med på å besvare det man er ute etter. Alle synsvinkler man ønsker å belyse kommer frem gjennom spørsmålene. Prøveintervjuene var med på å få spørsmålene riktig formulert slik at det ikke ble noen misforståelser av spørsmålene. Etter at intervjuet var over og transkriberingen var unnagjort, laget jeg i samarbeid med veileder, ulike koder for kategorisering av dataene, hvor jeg satte inn relevante sitater.

Overførbarhet i prosjektet vil si at dataene eller forståelsen som utvikles i et prosjekt også kan være relevant i andre sammenhenger. Thagaard (2010) legger i dette at i kvalitative studier er det fortolkningen som gir grunnlag for overførbarheten, ikke beskrivelser av mønstre i dataene. Hvis tolkningen vekker interessen hos lesere med kjennskap til temaene som studeres vil det også påvirke overførbarheten (Thagaard, 2010).

Tolkning av data kan være et etisk dilemma. Forskeren kommer ofte utenifra og av den grunn vil forskeren muligens se situasjonen fra et annet perspektiv enn det informantene gjør og dette kan da oppleves som fremmedgjørende og provoserende (Thagaard, 2010). Jeg tolket dataene ut i fra hva jeg tenkte de intervjuede mente og underbygget det med tidligere forskning og Bourdieus begreper. Siden jeg tidligere har holdt på meg langrenn var det viktig å ikke la min forståelse og tidligere erfaringer farge den intervjuedes meninger i tolkningen som ble gjort av dataene. Det gikk ganske greit da de intervjuede svarte ganske klart og tydelig på spørsmålene som ble stilt.

5. Resultater og diskusjon

I dette kapitlet skal jeg presentere de empiriske funnene mine. Først vil jeg starte med å gi en kort presentasjon av de intervjuede. Deretter vil jeg gi en beskrivelse av den idrettslige bakgrunnen til utøverne og se på hvorfor de valgte å satse på langrenn. Neste tema er hvordan de intervjuede synes det er å dyrke idretten, det vil si positive og negative sider ved å satse på langrenn. Dernest, hvordan de ser på kombinasjonen av idrett og skole/utdanning, inkludert noe om hva foreldrene synes. Jeg fortsetter med utøvernes følelse av måloppnåelse før jeg avslutter med en å se på hvordan de intervjuede har kommet dit de er i dag og hvordan de tror/håper fremtiden vil se ut.

Problemstilling:

Hvordan opplever unge langrennsløpere kombinasjonen å satse på langrenn og ta utdanning?

Underproblemstilling/forskningsspørsmål:

- Hva betyr det å holde på med langrenn, er det noe de må man gi avkall på, og hva får de igjen for å satse på langrenn?
- Hvordan er det å kombinere satsingen med utdanning?
- Hva karakteriserer de som satser på langrenn?

5.1. Presentasjon av intervjupersonene.

”Anja”.

Anja er 23 år, fysioterapistudent og holder på med det siste året ute i turnus. Hun tror hun kommer til å videreutdanne seg til manuell terapeut. Å satse på langrenn har hun lagt litt på hylla, da hun måtte innrømme for seg selv at hun ikke kom til å bli så god som hun ønsket. Hun trener fortsatt 10-15 timer i uka, men nå trener hun det hun har lyst og overskudd til. Det førte imidlertid til at hun ble i bedre form enn tidligere. Far er pensjonert brannmann og mor er lærer.

”Bård”.

Bård er 24 år. Han studerer ingeniør deltid (50 prosent) på NTNU i Trondheim og tenker at han kommer til å jobbe innen energi. Han er med på Team NTNU, der de er flinke til å tilrettelegge for utøverne slik at de skal få til både studier og satsning. Han har skjønt at det kan bli vanskelig å nå drømmene sine om landslag og O L, selv om de ligger bak i hodet og han håper de kan bli virkelige. Far er sivilingeniør og mor er kjeveortoped.

”Christian”.

Christian er 21 år og holder på å fullføre sin utdanning i en lærlingbedrift innen IT. Han har arbeidet som lærling i 80 % stilling, slik at det skulle bli litt lettere å kombinere satsingen med utdanningen. Han satser for fullt. Så lenge han synes det er gøy kommer han til å holde på, i håp om å nå drømmen om landslag og store mesterskap. Far kjører Taxi og mor arbeider innen Skattedirektoratet.

”Dorthe”.

Dorthe er 24 år, studerer juss i Oslo, har gått både fullt og deltid på studiet for å kombinere satsingen og utdanningen. Selv om hun studerer i Oslo, bor hun i Trondheim. Det fungerer helt fint da det ikke er noen obligatoriske forelesninger på studiet. Langrenn er livet hennes, men hun begynner å tvile på om hun noen gang kommer til å nå toppen. Far er geofysiker og mor er sykepleier.

”Even”.

Even er 20 år, har tatt seg et friår fra skole, men skal begynne å studere til høsten, enten økonomi eller juss. På videregående gikk han studiespesialiserende, men med toppidrettsstatus. Det betyr at han hadde litt færre skoletimer slik at han fikk mer tid til å trene. De fagene han ikke hadde, tok han som privatist. Satsningen har han lagt litt til side, selv om han selv sier at han ikke har slutta, bare trener når han har lyst og ikke når han må. Han mente selv at han hadde talent, men det hjalp ikke når han ikke hadde alt det andre som skulle til for å bli best. Far er lege og mor er psykolog.

”Frida”.

Frida er 20 år. Hun gikk på Wang Toppidrettsgymnas langrenn og har nå etter videregående tatt seg et friår fra skolen for å satse skikkelig. Til høsten tenker hun at hun kommer til å begynne å studere til ingeniør og samtidig satse på langrenn. Far er ingeniør og mor er økonom.

”Gard”.

Gard er 18 år, han går på Wang Toppidrettsgymnas og satser for fullt på langrenn. Han tenker å ta seg et friår etter videregående for å satse skikkelig på langrenn før han begynner å studere til ingeniør. Begge foreldrene har tatt en ingeniørutdanning, far innen byggtknikk og mor biokjemi.

5.2. Langrenn og andre idretter

Spørsmålene som ble stilt til intervjupersonene angående bakgrunnen deres, gikk på når, hvordan og hvorfor de begynte med langrenn og hvilket forhold familien deres hadde til langrenn. Det som var felles for alle var at foreldrene deres likte å gå på og ski.

Intervjupersonene begynte sine karrierer med å gå på skiturer med familien, og for dem gav dette mersmak. Videre begynte et par med langrenn fordi andre venner drev med det. Samtlige begynte med ski og treninger i før- og barneskolealder med unntak av en som begynte da hun var 13 år, og hadde et ønske om å bli like god som sin rollemodell Bente Skari.

Samtlige har vært innom andre idretter og aktiviteter ved siden av langrenn. Idretter som orientering, friidrett, løping, fotball og bandy var idretter som gikk igjen, men det ble også nevnt andre idretter og aktiviteter som kajakkpaddling, pianospilling og korsang. Det var også noen som holdt på med flere idretter på en gang, og noen har også vært veldig god i annen idrett. Det var et par som var svært i tvil om de skulle velge fotball eller langrenn, men de valgte til slutt langrenn. De valgte langrenn fordi det var et bedre miljø med sterkere drivkrefter innen langrennsmiljøet som passet dem bra. Dette gjaldt også for de andre da tid og alder (rundt da de skulle begynne på videregående skole) tilsa at man måtte velge én idrett. Langrennsmiljøet var sterkt og godt, og de hevdet seg

bedre i langrenn i forhold til de andre idrettene. Bård forteller om valget sitt mellom langrenn og fotball slik:

Det var litt det med miljøet tror jeg, jeg passer litt mer inn i skimiljøet, at det er deg selv, at du har DET der, også er jeg litt sånn sliter, da jeg var fotballspiller var jeg alltid den som løp mest på midtbanen, god kondisjon, jobbet hardt.

En av hovedgrunnene til at disse utøverne valgte å satse på langrenn, var fordi de alle hadde en drøm om å bli best, å komme på landslaget, og få gå VM og OL og World Cup. De ønsket alltid å forbedre seg, ”det er vel det typiske det at du tror du kan bli enda bedre” var en kommentar som forteller hvorfor de hele tiden valgte å fortsette med langrenn, for en dag å nå målet eller drømmen sin om å bli best. Et annet aspekt intervjupersonene trekker frem, er å få oppleve de ”gode stundene” en idrettskarriere kan gi. Selv om de gode opplevelsene ikke kommer altfor ofte for de fleste, er det så gode opplevelser at det er verdt å kjempe for.

Resultatene som er kommet frem her stemmer overens med det Tønnessen (2009), Stevenson (1999) og Gilberg og Breivik (1999) fant i sine undersøkelser. Tønnessen viser i sin studie at hans intervjupersoner også holdt på med andre idretter før de bestemte seg for å spesialisere seg på den ene idretten de hevdet seg best i. Stevenson (1999) viser til at utøverne i hans studie også hadde holdt på med flere idretter og begynte tidlig å konkurrere. Og når valget kom til hvilken idrett de ønsket å fortsette med, var valget klart fra første stund hos halvparten av hans intervjupersoner. Resten måtte ta et valg når tid og alder tilsa at de måtte velge mellom idrettene. For noen var dette et svært vanskelig valg. Gilberg og Breivik (1999) fant også ut at utøverne har en svært allsidig idrettslig bakgrunn. Hele 67 prosent hadde drevet seriøst med en annen idrett ved siden av den idretten de ble virkelig gode i, 21,6 prosent hadde drevet med to idretter ved siden av og 5,7 prosent hadde drevet seriøst med 3 idretter utenom den de til slutt satset på. Etersom de opererte med uttrykket ”drevet relativt seriøst”, regner forfatterne med at respondentene kanskje har drevet med enda flere idretter ved siden av, uten at det har vært ”seriøst”.

5.3. Langrenn på godt og vondt

Spørsmålene som omhandlet hvorfor de intervjuede valgte å satse på langrenn, om det betydde noe spesielt for dem, om de hadde noen spesielle opplevelser eller følelser

knyttet til det å holde på med langrenn, vil bli lagt frem her og drøftet. Resultatene sorteres etter positive og negative sider ved det å være toppidrettsutøver, og vil deles inn etter aspekter som skiglede og livsstil, reiser og samlinger, fysisk og mental styrke, det sosiale liv utenom skimiljøet og mangel på motivasjon.

5.3.1. Skiglede og livsstil

Samtlige av de intervjuede forteller at de er veldig glade i å trene og gå på ski. De har stor ski- og treningsglede og beskriver skiturene innover i marka som ”fantastiske” og ”hva skulle man gjort uten?”. De får mange fine naturopplevelser og Even mener at hvis man liker vintersport, og spesielt langrenn, får du bedre livskvalitet når du bor i Norge, her hvor det er vinter og skiføre i 4-5 måneder i året. Det å komme tidlig hjem fra jobb og ta seg en skitur før det blir mørkt, det er glede sier han. Han fortsetter med å si: ”De som ikke er like engasjerte i vinter og ski har kanskje ikke like mye glede av vinteren?”

Intervjupersonene trener mye og det er en så stor del av livene deres at det blir sagt at ”det å trene, det blir man litt avhengig av”. At de blir avhengige av treningen, kan vise til ”livsstilen” de har utviklet. Mange av intervjupersonene nevner at treningen, konkurransene, planleggingen og tilretteleggingen har blitt en livsstil, ”at det er livet og hva skulle man gjort uten?”. Med referanse til Bourdieu (1995) viser dette at skigåing og langrenn som konkurranseidrett er en vesentlig del av deres habitus. Ens habitus gjør en i stand til å ta de valgene som må tas for å ivareta sine egne interesser. De intervjuedes interesser er ski og alt som hører med, de forteller at de er konkurransemennesker og at de liker å konkurrere. Det kan også tyde på at ettersom de er så konkurranseorienterte, så ”må” de trene mye for å konkurrere, og være gode, de vil vinne og absolutt ikke tape. Da kan de føle at trening er livet og at man blir avhengig av det. Det at trening er livene deres, kan igjen føre til at alle valgene de tar i hverdagen støtter opp om deres ønske om å bli best, derfor blir alt planlagt og tilrettelagt slik at de kan prestere best mulig. Gleden av å trene og konkurrere kan relateres til *illusio* som er Bourdieus (1993) begrep om spillet. *Illusio* betegner kjennskapen til hva som er på spill i feltet så man vet hva det kjempes om, og interessen av å delta i den kampen og at det er en viktig kamp å kjempe. *Illusio* innebærer også på det å være motivert for spillet, og ved å være motivert for spillet liker man konkurranse og det konkurranse bringer med seg av trening, forberedelser og stemningen rundt det hele. Spillet er noe som gir mening for utøverne, det er viktig for dem og det er verdt å være en del av (Bourdieu

1993). Kampen på langrennsfeltet er å få gode resultater. Spillets gang er å trene og legge til rette slik at utøverne skal få så gode resultater som mulig.

5.3.2. Reiser og samlinger

Utøverne reiser mye. Det er reiser til konkurranser, til samlinger, og det er ofte midt i uka. Det er på disse turene at flesteparten av de gode minnene og opplevelsene lagres, og slike turer skaper et godt miljø og man blir kjent med hverandre. De blir kjent med sine egne og andres oppturer og nedturer, og de lærer å kjenne sine egne og andres grenser, både fysisk og psykisk. Even uttaler seg slik: ”Jeg har masse venner der, og vi hadde det kjempegøy, vi reiste jo land og strand rundt og kosa oss.” Det forteller oss at de blir ikke bare godt kjent, men de blir gode venner, og når de drar på samlinger og konkurranser er det en vennegjeng på tur. De intervjuede forteller at de får opplevd så mye som de mest sannsynlig ikke hadde opplevd om det ikke hadde vært for langrennen og de turene de har vært på. De besøker steder som de færreste andre tenker på å besøke, mest fordi det kanskje ikke er noe spesielt å se der bortsett fra en skistadion, men de har vært der. Det å få være sammen med venner og oppleve nye steder kan tyde på en høy sosial kapital (Tomlinson, 2004). Nettverket deres dreier seg mye om skimiljøet, hvor den sosiale kapitalen utvikles ved at de blir kjent med flere som innehar de samme interessene. Flere av utøverne har vært med på konkurransen Skandinavisk Cup, som er en cup med konkurranser i de forskjellige landene. Der traff de på mennesker fra andre land, spesielt Sverige, men også Finland og Estland. To av utøverne har også vært i Kina på skirenn under ”Tour China” og Dorthe forteller da at det er ikke sikkert hun hadde dratt til Kina og fått oppleve den kulturen, hadde det ikke vært fordi hun fikk sponset tur til Kina for å gå skirenn. Det er noe hun setter svært høyt, og slike reiser er med på å øke utøvernes kulturelle kapital (Tomlinson, 2004). Resultatene viser at de fleste setter stor pris på reisene og opplevelsene de får gjennom å delta i langrenn og være en del av et lag. Resultatene viser også at utøverne setter stor pris på det gode miljøet og de gode vennene de har innad i laget.

Det at utøverne er glade i å trene i naturen og prestere, at de reiser mye og at det er sosialt, fremheves som mye av gledene ved det å være en ”toppidrettsutøver”. Disse resultatene kan også sammenliknes med Gilberg og Breiviks (1999) og Carlsons (1991) studie. I Gilberg og Breiviks (1999) studie var det det sosiale, og idrettsgleden, som veldig mange av respondenter nevnte da de ble spurt om hva som var positivt ved det å

drive med idrett. Det var også en del som nevnte naturopplevelser som en av de største gledene ved å drive idrett. Imidlertid viste også Gilberg og Breiviks studie at det viktigste for disse respondentene var å prestere og lykkes. Å lykkes viste seg å være det viktigste og morsomste for de som faktisk lyktes, enn de som mislykkes, og for disse utøverne er det å lykkes viktigere enn sosiale relasjoner og gleden over det å drive idrett. Carlson (1991) viser tydelige resultater på at deltakerne i hans studie trivdes i miljøet med både trenere og venner.

5.3.3. Fysisk og psykisk styrke

Resultatene viser videre at samtlige mener de blir fysisk og psykisk sterkere, og de lærer også en del om seg selv. Rent fysisk holder de kroppen i form og blir sterke og utholdende. For de fleste var det å være i god form, det første de nevnte da jeg spurte hva de fikk igjen for å holde på med langrenn. Det å være i god form ”skaper mer energi til å gjøre andre ting også” er det en som sier. Flere kommer med liknende utsagn om at fysisk form gir overskudd i hverdagen. Det kan være å arbeide med skole eller studier, være sammen med venner eller andre aktiviteter. Gjennom intervjuene kom det også opp personlige egenskaper de mente de fikk utviklet ved å satse på langrenn. Egenskaper som strukturert og målrettet går igjen hos flere, men også det å være utholdende, takle press, og prestere under press, er situasjoner de stadig opplever. Samtidig sier noen at du må være en egoist, fordi du hele tiden må tenke hva som er best for deg. Det fremheves at man må legge alt til rette, slik at man alltid skal kunne prestere opp mot det optimale. Even beskriver det å være langrennsløper på denne måten:

Så da er det liksom, du vinner, og går du dårlig så er det kun deg det står på, derfor gjør alle alt så tilrettelagt så godt som mulig til at du kan prestere bra. Superegotrip utøvere ass. Det er individuell idrett og langrenn er kanskje i særklasse, slik at du er 24 timers utøver, du må tenke bare på deg selv og legge til rette slik at du kan gjøre det best mulig.

Det Even ønsker å fremheve her er at for å prestere i en så individuell idrett som langrenn, er det nødvendig å være en fulltidsutøver. Og når du er en fulltidsutøver blir man egoistisk fordi man kun tenker på seg selv fordi man ønsker å gjøre det best mulig under trening og konkurranse.

Anja sier hun har fått utholdenheten fra treningen og at hun klarer å sette den over i andre settinger, som å lese til eksamen eller i arbeidslivet. Hun fortalte at hun tok mye mindre pauser enn studievennene fordi hun følte at hun måtte sette seg ned å gjøre den jobben hun skulle, nemlig lese til eksamen. Hun nevner også at treningsviljen og den mentaliteten hun må ha i langrenn har gjort henne ”sterk i hodet” slik at hun lettere takler hverdagslige ting som hun synes kan være harde eller vanskelige å få til. Bård nevner også dette om å ”takle og prestere under press og konkurransekultur”. Det er noe han mener kan være viktig senere i arbeidslivet når han må jobbe for karrieren sin. Liknende funn som viser til spesielle personlige egenskaper blant utøvere på høyt nivå, rapporteres det om hos Tønnessen (2009), for eksempel å være strukturert og målrettet.

Det å være sterk psykisk kan være viktig i idrettssammenheng. Konsentrasjonen og fokuset må være der hele tiden. Det er ikke lett å prestere i løypa hvis tankene er et helt annet sted. Det å tåle press og forventninger, er også viktige egenskaper. Bård forteller at han har lært mye fra det å gå på ski. At han må prestere under press og prestere til tross for høye og/eller lave forventninger. Langrenn er en individuell idrett, man trener ofte alene og konkurrerer alene. Det er mange andre rundt deg både under trening og konkurranse, men du er den eneste som kan presse deg til det ytterste og det er bare deg det går utover hvis du ikke har forberedt deg godt nok. Fordi det er en så individuell idrett må man bygge seg opp en psyke slik at man ikke blir knekt av mindre gode resultater og at man ”gjennomfører treningsøkten selv om det er 2 plussgrader og regn”. Du gjennomfører fordi du må, og slik er det bare. Det er også viktig å holde riktig fokus og ikke bli distrauert av andre faktorer. Det kan relateres til Bourdieu (1991) og begrepet doxa. Innenfor ethvert felt finnes det et doxa. Det er feltets regler som ingen stiller spørsmål ved. Reglene er ofte ubevisste, kroppsliggjorte, for ulike handlinger. I langrennsfeltet finner utøverne dette naturlig, det bare er slik. Det å trene uansett vær og vind er noe man må, man presser kroppen så hardt at man får ”blodsmak i munnen”. Det har blitt en del av deg og du stiller ikke spørsmålstegn ved det (Wilken, 2008).

Men det er ikke bare positive sider ved å satse mot toppidrett, og samtidig prøve å kombinere dette med studier. Ofte kan man føle man går glipp av noe, fordi man hele tiden skal noe annet eller må prioritere annerledes enn mange av vennene. De er like strukturerte på hvile og kosthold som de er på trening. Derfor kan de ikke være med på alt det andre er med på hele tiden. Det er noe man må forsake ved å velge bort ulike

aktiviteter. Det er ikke tid og rom for så mange andre aktiviteter med den livsstilen de har valgt. For at treningen skal gi utslag og vise fremgang trenger kroppen rikelig med restitusjon i form av et godt kosthold og hvile (Gjerset, Haugen og Holmestad, 2008). Samtlige av de intervjuede synes det var viktig med et sunt kosthold og trakk frem fisk, ris eller pasta og grønnsaker som sentrale ingredienser. Ikke det at de aldri spiste noe ”usunt”, men alt med måte, også når det kom til alkohol. For de fleste var det å spise nok av de riktige næringsstoffene det som betydde mest. En god treningsøkt med tilhørende kosthold og restitusjon er synonymt med bedre form.

Det intervjupersonene nevner som noe negativt ved å være en fulltidsutøver, og kombinere dette med skole og studier, er at de ikke får tid til å være sammen med de andre vennene sine, de utenfor skimiljøet. De har verken tid eller lyst til å dra på fest ”hver helg” og kan føle de går glipp av en del av hva som skjer der. En av de intervjuede uttaler seg slik om fest og alkohol:

Nei, det er jo sånt som gutta på jobben en fredagskveld, så er det litt sånn at man holder litt igjen, enten om man ikke blir med, eller blir med og ikke drikker i det hele tatt. Samtidig så har jeg et sunt forhold til det å kunne ta seg øl i ny og ne eller et glass vin, jeg er ikke helt fanatisk. Det er ikke totalt forbud.

Sitatet kan tyde på at han kan føle han går glipp av noe når han holder igjen på drikkingen eller ikke blir med i det hele tatt. Samtidig som han kan nyte litt alkohol når han føler for det. Et annet sitat viser noe av det samme:

Jeg føler det jeg har gått glipp av til nå er en del festing, jeg har vært med på noen fester på jussen og sånn, men jeg har egentlig funnet ut at det ikke er noe sånt stort tap, så jeg synes egentlig det kan være like greit med en filmkveld eller bare snakke og sånn. Jeg hadde kanskje gjort mer av det, hvis jeg ikke hadde gått på ski, (..)

Dette sitatet kan tolkes som at selv om hun går glipp av fester, er det ikke noe hun savner. Innledningsvis sier hun at hun ikke hadde vært den store ”festløven” om hun ikke hadde satset på langrenn heller, hun trives bedre hjemme med en film og samtaler. Men Even opplevde det litt annerledes. Han forteller at det var det som var litt av problemet hans. Han ville veldig gjerne få med seg begge deler og gikk sjelden glipp av en fest, men var samtidig klar over at for å prestere optimalt i skisporet måtte man gå glipp av noe. Å være på fest på lørdag kveld er ikke den beste oppladningen før et renn

søndag formiddag. Han valgte da til slutt å trappe litt ned på satsingen fordi han ikke hadde den evnen, eller lysten, til å kutte ut andre aktiviteter og sammenkomster, ”det hjalp ikke hvor mye talent jeg hadde når jeg ikke hadde talentet til å stenge alt annet ute og bare tenke på meg selv” sier han.

En annen negativ faktor resultatene viser er kombinasjonen med skolen og studiene. Det er flere som kunne tenke seg å legge ned litt mer arbeid i studiene, samtidig som at det er satsingen på langrenn som kommer først og skyver studiene ned til andre prioritet. Dorte har tenkt en del på dette og hun forteller:

Ellers så skulle jeg gjerne ha lest mer, brukt mer tid til studiene, jeg liker ikke å gjøre noe halvveis, men jeg ville i hvert fall ikke at langrenn skulle bli halvveis. Så det har vært vanskelig å vite hva som er lurt da.

Sitatet kan tyde på at hun føler hun gjør studerer for lite, men at langrennen behøver mye tid og hun har ikke lyst til å nedprioritere treningen fremfor studiene. Samtidig er det en informant som mener at det ikke er noen ting han savner. Han har valgt dette og har mange venner innenfor miljøet og de trives godt sammen. De behøver ikke dra på fest hver helg for å knytte bånd, de har to timers langturer og trives i hverandres selskap.

En annen mulig negativ faktor ved det å satse er at utøverne ikke har mulighet til å reise og dra på ferie når de kan tenke seg det. Det er et par stykker som kunne tenke seg å reise ”verden rundt”, men de får gjøre det senere i livet da langrennen ikke er førstprioritering lenger. De synes det er vanskelig å reise og dra på ferie fordi de må trene, og det er ikke alltid like lett å planlegge alt på forhånd, og ta med utstyr og liknende, det kan vi se i dette sitatet:

Ellers er det med ferier, jeg føler ofte at alle kan dra på deilige ferier, men jeg må hele tiden planlegge treninger i forhold til ferier, det er mange som drar på ferie, men jeg får så dårlig samvittighet hvis jeg ikke får trent.

Ut i fra sitatet kan det tyde på at langrennsløpere også tar seg ferie. Dorte har også lyst til å dra, men at hun legger ferier litt side for å prioritere trening fordi det ikke er like lett å trene bra på ferie.

Fra et treningsfysiologisk ståsted forstår vi at det er viktig med riktig kosthold og hvile. Kosthold og restitusjon er med på å bedre utgangspunktet etter trening, og alkohol gjør det motsatte. På den måten kan vi også forstå hvorfor de intervjuede er så bevisste på dette. Hovedgrunnen er nok at intervjupersonene som langrennsløpere besitter en kunnskap som tilsier at disse faktorene er helt avgjørende for hvilken prestasjon de vil gjøre i skiløypa. Det at langrenns løperne besitter en slik kunnskap om trening, kosthold og restitusjon kan relateres til kulturell kapital (Bourdieu, 1977). De eldre og/eller mer erfarne utøverne i klubben til intervjupersonene har en kunnskap som viser seg i handlingene deres. De yngre utøverne, og/eller mindre erfarne utøverne ser viktigheten av å ha et strikt kosthold og god restitusjon, derfor blir kunnskapen reproduisert av utøverne slik at de skal bli like gode. Det er en spesifikk kompetanse de fleste i langrennmiljøet besitter, og som de mener er viktig for å prestere optimalt. At kosthold og restitusjon er viktig vises også frem i Slettemås (2005) sin studie, der løperne også var måteholdene med tanke på alkohol og festing.

Under intervjuet stilte jeg spørsmål om det var noen som hadde hatt mangel på motivasjon i perioder og/eller om de hadde vært inne på tanken å slutte med langrenn. Svarene jeg fikk var litt varierte. Resultatene viste at det fleste hadde hatt tyngre perioder, der de gode resultatene uteble, men for enkelte var dette en ukjent problemstilling. Christian forteller at han har hatt det tungt et par ganger de siste 4 årene, han har fortsatt, men da på et lavere nivå enn tidligere. Etter en tid på et lavere nivå kom gleden og lysten til å trene tilbake. En grunn til at gleden og lysten kom tilbake, var fordi han hadde fått ”slappet av”, han hadde ikke hatt noe prestasjonspress hengende over seg. En annen grunn til at treningsgleden kom tilbake var fordi han ikke likte de resultatene han fikk når han ikke har trent godt. Det vil si at han liker å være i god form og få gode resultater, de dårlige resultatene hjalp han med å få lyst på gode resultater igjen. At treningsgleden og lysten kommer tilbake fører til at resultatene blir bedre, det fører til at ”jeg snart er på topp igjen”. Som han sier ”alle opplever litt motgang, men noen tar det mye hardere enn andre”. Sitater tyder på at man må regne med motgang. Anja og Dorthe har også hatt dårligere sesonger, men allikevel har de fortsatt. De har innsett at de aldri kommer til å nå helt opp, men trening og langrenn betyr så mye for dem at de allikevel har valgt å fortsette. Dorthe beskriver dette slik:

Jeg har hatt et mål siden jeg var 14, og nå skal jeg innse at det målet aldri kommer til å bli oppfylt, det er litt trist da. Og jeg føler at jeg har trengt det året her på å innse og venne meg til tanken på at målet ikke kommer til å bli oppnådd. Men det er går fint, du er et like bra menneske for det, det går bra.

Det å ha hatt ett mål siden en var 14 år, og forstå nå at det er et mål man aldri kommer til å nå, kan nok være ganske tøft, men Dorte trøster seg selv med å si at hun er et like godt menneske selv om hun ikke klarer å nå målet sitt. Hun er en realist som forstår at etter denne sesongen er tiden inne for å legge konkurranseskia på hylla, og legge denne perioden av livet bak seg. Derfor har hun brukt dette året på å forberede seg psykisk på dette. Som hun sier, det er trist, men det kommer til å gå bra. Det er ikke bare det å slutte å konkurrere, det er en hel livsstil som vil bli forandret. Hun sier selv at hvis hun legger opp kan hun "ikke rettferdiggjøre" all treningen ovenfor skole og andre aktiviteter lenger. Hun mener hun ikke kan rettferdiggjøre at hun trener to ganger om dagen, hver dag, når det ikke er for å gjøre det bra i konkurranser og målet om landslag ikke lenger er til stede. Det kan tyde på at trening og konkurranse er en så stor del av hennes habitus at hun har blitt "avhengig". Å trene og konkurrere er hverdagen og livet hennes. Hennes habitus er å legge til rette og planlegge dagene slik at hun får tid til å trene to ganger daglig, studere ved siden av og få til andre aktiviteter der det måtte passe.

Bård og Gard er to som ikke har kjent motgangen så sterkt at de har hatt lyst til å slutte. Bård sier at han aldri har tenkt på å slutte, han prøver bare stadig å forbedre seg for hvert år, og så lenge han klarer det mener han selv at han en dag kommer til å bli best. Gard derimot uttrykker det på en litt annen måte:

Jeg har ikke tillatt meg selv å tenke negativt, jeg sier til meg selv, det kommer ikke noe godt ut av å tenke negativt. Jeg er såpass realist at det bare bryter meg ned, så vet at med en gang jeg begynner å tenke negativt så går det dårlig.

Det at han ikke lar seg selv tenke negativt kan være et tegn på at han er en realist. Resultatene viser at det er flere som har hatt en eller flere perioder der det har gått dårligere. De fleste har kommet seg over den dårligere perioden og fortsatt satsingen. For noen har disse periodene kommet oftere der det har vært lengre perioder uten gode resultater. Det har ført til at de har trappet ned på satsingen som videre har ført til at de har lagt opp. Det kan da være lett å tenke negative tanker, men kunsten er å se det positive i hver eneste dag og treningsøkt. Hver dag har et høydepunkt, men ofte kan de

passere uten at en legger merke til de. Klarer man å se lyspunktene vil man etter hvert endre tankegangen og få en mer offensiv holdning. Dette kan igjen føre til at stemningen i miljøet og resultatene blir hyggeligere (Pensgaard og Hollingen, 2008).

Dataene viser tydelig at langrenn og skimiljøet betyr mye for de intervjuede. De har valgt å holde på med langrenn fordi de liker å trene og de liker å gå på ski, men så får de også mye igjen i form av gode venner i et godt miljø og en sunn livsstil som blir en viktig del av selve livet. Imidlertid er det også en del de må ofre for at langrennskarrieren skal kunne bli virkelig. Mange føler at de ikke får nok tid til vennene utenfor langrennsmiljøet, det tar mye tid og de må gjøre en rekke valg for å utvikle seg som langrennsløper for at drømmen om å bli best en dag skal bli virkelig. Disse funnene kan sammenliknes med både Gilberg og Breivik (1999) og Slettemås (2005) sine studier. Begge disse studiene viste en slags dobbelthet ved at det sosiale er både en positiv og en negativ faktor for toppidrettsutøvere. Det er positivt i den grad det er sosialt å være en del av et miljø der du får mange gode idrettsvenner som du tilbringer mye tid sammen med. Det negative er at du får mindre tid sammen med andre venner, utenfor det idrettslige miljøet. For noen virker dette som en problem, for andre går det helt fint. De som ikke synes at dette er noe problem, får gode resultater på trening og konkurranser, de trives med det de gjør og tenker ikke at det er noe de ofrer for å holde på med langrenn. De får betalt gjennom gode opplevelser og gode resultater. Imidlertid er det omvendt for de som synes det er et problem. De føler de ofrer noe, når de verken får vært sosiale eller gode resultater. Da kan de begynne å lure på hvorfor de holder på med trening og konkurranser når resultatene uteblir og de har mer lyst til å være sammen med venner. Dette kan føre til at de velger å slutte med idretten.

5.4. Kombinasjon satsing og studier

Intervjupersonene fikk spørsmål som omhandlet hvordan de syntes det gikk å kombinere satsing på ski med utdanning. Resultatene vil bli presentert ”kronologisk”. Det vil si at synspunktene fra videregående skole vil bli presentert først, deretter fra studiesituasjonen. En av intervjupersonene går siste året på videregående, han går toppidrett – langrenn. To er ferdig med videregående, men har et friår. Begge har tenkt å begynne og studere til høsten. De resterende har kommet godt i gang med studier. Imidlertid har alle intervjupersonene klare tanker for hvordan de har tenkt at fremtiden

skal bli, både når det gjelder utdanning og yrke, og hva som kommer til å skje med langrennskarrieren deres.

5.4.1. Videregående skole

Samtlige har gått på videregående samtidig som de satset på langrenn og synes kombinasjonen gikk ganske greit. Frida og Gard gikk hele videregående på et toppidrettsgymnas der det var lagt opp for en kombinasjon med å satse på idrett og skole. Det var god tilrettelegging og forståelse for fravær i forbindelse med samlinger og konkurranser. Bård, Dorthe og Even gikk på studiespesialiserende linje (allmenne fag). Av de tre var det kun Even som fikk tilpasset skolehverdagen sin slik at det ble lettere å kombinere. Anja begynte først på vanlig idrettslinje, men kom inn på Meråker skigymnas og fullførte videregående der. Christian gikk på yrkesfag og fikk tilpasset skole- og lærlingtilværelsen slik at han gikk 80 prosent, det betyr at han hadde en fridag i uka, slik at han fikk bedre tid til å trene.

Anja forteller at da hun gikk på vanlig idrettslinje ble det litt for mye aktivitet. Hun synes det var gøy der og da, men ser i etterkant at det ble altfor mye i forhold til totalbelastningen. Etter at hun fikk begynne på skigymnas i Meråker gikk det mye bedre, både med tanke på resultatene fra treningen og skolearbeidet. Der var det mye bedre tilrettelagt for trening, konkurranser og skolearbeid. Frida som gikk på toppidrettsgymnas synes det ble litt for mye i perioder og hun forteller at hun ofte ble syk og hun tror sykdommen skyldtes kombinasjonen av for lite søvn, mye trening og mye skolearbeid. Hun forteller videre:

For meg kan det ha blitt litt mye, nesten, for jeg kjenner at det har gått ganske mye lettere i år da når jeg ikke har skolen, men det tror jeg er ganske individuelt også, hvordan det går. For noen er det viktig å ha andre ting også, fordi de synes at fokuset på langrenn blir for stort, og hvis man da ikke gjør det bra synes man at det blir ganske kjedelig på en måte. Men for meg har det egentlig passet meg ganske bra å ikke ha altfor mye å gjøre ved siden av.

De intervjuede som har gått på ski- eller toppidrettsgymnas virker fornøyde med kombinasjonen av skole og satsing, selv om det er mye å gjøre til tider. Men i de periodene det er mye å gjøre er det god forståelse fra skolens side. Skolen prøver for eksempel å tilrettelegge så godt de kan ved tidlig å legge frem en plan for hvordan skoleåret skal bli, med tanke på prøver og innleveringer slik at elevene kan forberede

seg i god tid. Disse intervjupersonene forteller også at foreldrene deres virket fornøyde med det tilbudet skolen gav, der de fikk muligheten til å få studiekompetanse samtidig som de kunne satse fullt og helt på langrenn.

Dorthe forteller at hun alltid har vært glad i å lese og alltid gjort det bra på skolen. Det at hun kom rett inn på jusstudiet ved Universitetet i Oslo etter videregående er et tegn på det. Da hun gikk på videregående gikk hun vanlig allmennfag, som det het den gang, og hun hadde ingen tilrettelagt skolehverdag. Men som hun sier så har hun ”lett for det med skolefag” og følte seg nesten ”skyldig” fordi hun la såpass liten innsats i skolearbeidet i forhold til mange av venninnene, som ikke fikk like gode karakterer som henne. Satsingen var grunnen til at hun la så liten tid ned i skolearbeidet. En annen av intervjupersonene forteller at han gikk studiespesialiserende linje, men han fikk litt spesialbehandling og hadde færre skoletimer i uka. Disse fagene tok han opp som privatist etter videregående. Han synes det gikk fint og foreldrene hans var imponerte over hvor godt han gjorde det på skolen. De så hvor lite arbeid han la ned i skolearbeid i forhold til hvordan han planla dagene for trening og konkurranse, og allikevel fikk han gode karakterer.

Jeg husker det var litt slitsomt, for du kom hjem fra skolen og jeg hadde ganske lang skolevei også.. Jeg fikk jo ikke gjort lekser overhodet, men du blir veldig sånn, du skjønner at hva som gjelder for å få gode karakterer. Eller hva du har mulighet til å påvirke. Innleveringer og prøver og sånn, også er det en innlevering og da trener du kanskje litt lettere den dagen og så jobber du litt utover natta og så får bra på den og så er karakteren redda. Så du blir litt sånn, fordi du ikke alltid kan prestere på skolen så plukker du deg ut de viktige vurderingssituasjonene som gjør at du får det til greit. Det gikk ganske greit, det gjorde det.

Resultatene tyder på at de intervjuede har positive opplevelser med det å kombinere satsingen på langrenn med videregående skole. Men det ser ut til at det nesten er en nødvendighet med tilrettelagt opplæring slik at de får bedre tid til både skole og satsing. Presset og fokuset på gode resultater er der, men fordi de får litt bedre tid til å takle det er det lettere å fokusere på rett sted til rett tid, og koble av der det måtte passe. Slik at man slipper å tenke på eksamen når man for eksempel er på samling. Noen synes det ble mye å tenke på til tider med både skole og satsing. Selv med tilpasset opplæring velger mange å ta seg et friår etter videregående for å satse skikkelig på langrenn. Før de igjen har tenkt å begynne å studere videre. Det at samtlige har tenkt å studere videre (eller

allerede er i gang) kan tyde på at de synes utdanning er viktig, samtidig som de har lyst til å se hvor gode de kan bli i langrennssporet. Disse resultatene stemmer overens med det Romar (2011) fant i sin studie om forhold på skigymnas. Utøverne der var fornøyde med opplegget på skolen og var stort sett også fornøyde med egen prestasjon både på skolen og det idrettslige. Carlson (1991) viser også til at hans utøvere gikk på idrettsgymnas og det var langrennsløperne som hadde størst utbytte av å gå på et idrettsgymnas, da det hadde en stor betydning for deres idrettslige utvikling. 18 av 19 utøvere på landslaget hadde gått på et idrettsgymnas, og det blir sagt at uten skigymnaset er det ikke sikkert en av utøverne hadde vært på landslaget. Det ble mye trening, men det blir også nevnt at for noen ble det for mye trening slik at de ble helt utkjørt, men samtidig koste de seg der. Det var sosialt og en skoleform som passet utøverne utmerket.

5.4.2. Studier ved høyskole eller universitet

For de som har begynt å studere finnes det ulike løsninger for hvordan de ønsker å legge opp studietiden med toppidretten ved siden av. Universitets- og høyskoleloven åpner opp for å hjelpe de med spesielle behov til tilrettelegging av studiehverdagen, og toppidrett ligger under betegnelsen spesielle behov.

Det er tre av de intervjuede som har begynt på høyere utdanning. Anja som på fysioterapistudiet ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Bård studerer til ingeniør ved NTNU i Trondheim og er også en del av Team NTNU langrenn. Dorthe studerer juss ved Universitet i Oslo, men bor i Trondheim slik at hun skal få et bedre treningstilbud med tanke på et større skimiljø og bedre treningsmuligheter.

Da Anja begynte på fysioterapistudiet hadde hun bestemt seg for å gå 100 prosent på studiet og hun tvilte også på om hun hadde fått innvilget toppidrettsstatus. Studiet hadde mange obligatoriske forelesninger og praksistimer, det førte til at det ble veldig mye med tanke på totalbelastningen, og resultatene i skisporet uteble. Hun bestemte seg for å trappe ned, og trente kun når hun hadde tid og overskudd. Det førte til at hun ble i bedre form og valgte å fortsette satsingen en sesong til. Dorthe begynte også 100 prosent med jusstudiet, og dette klarte hun i to år. Deretter tok hun tredje og fjerde året over 1,5 år og er nå på det femte og siste året. Hun synes det fungerer helt fint. Hun mener selv at grunnen til at hun får det til, er fordi hun tar til seg stoffet veldig lett og liker å lese mye,

i tillegg til at hun er god til å planlegge slik at hun får til både studier og trening. Det hjelper også at studiene krever lite oppmøte, slik at hun kan legge opp dagen akkurat slik hun ønsker, hun forteller videre. ”Men det har som sagt ikke vært det letteste studiet sånn sett å kombinere. Det som har vært veldig bra med jussen, er at vi ikke har hatt noe obligatorisk enn eksamen, ingen innleveringer, ingen forelesninger, ingen ting.” Bård studerer til ingeniør og har valgt å studere 50 prosent av tiden. Det vil si at han velger 2 av 4 emner hvert semester, slik at han skal få god tid til både å studere og trene. Han er med i team NTNU, slik at han får et bra treningsmiljø og tilrettelegging ved eksamen, når de er ute på samling eller konkurranse. Dette er et unikt tilbud, og hovedgrunnen til at han synes det går så bra å kombinere studiene med langrennskarrieren.

Problemet med kombinasjonen kan være at totalbelastningen ofte blir for stor.

Totalbelastningen innebærer alt du som utøver foretar deg, det er treningsmengde, skole, eksamen, arbeid, kosthold, klima; alt har en påvirkning på deg (Gjerset, et al., 2008). Samtidig kan langrenn og utdanning bli gjensidig avkobling, slik at utøverne får tid og mulighet til å tenke på noe annet når de enten trener eller leser til eksamen.

Innledningsvis brukte jeg uttalelser fra andre toppidrettsutøvere om kombinasjonen av satsing og utdanning. Flere av dem var positive til kombinasjonen og mente det var viktig for å koble av og tenke på noe annet. Både Bård og Dorthe synes det er viktig med avkobling og bruker trening og skole for å koble av enten fra det ene eller det andre. De kommer også med et annet argument for å studere ved siden av langrennskarrieren. Det er den økonomiske støtten de får fra Lånekassa. Når de ikke er så gode at de er på landslaget og blir sponset, er det ikke lett å leve uten ekstra stønad fra Lånekassa. Som Dorthe sier ”hva er alternativet? Flytte hjem til mamma og pappa? Jeg er 24 år, jeg har lyst til å klare meg selv.” Det virker ikke som det å flytte hjem er noe alternativ her, og hvis de ønsker å bo og klare seg selv samtidig som de ønsker å satse på langrenn, kan det tyde på at de ikke har noe valg.

Hvis ikke det er å studere og ta studielån, så er det å jobbe, og jeg føler det er mye lettere å kombinere skole med satsningen enn jobb, og da har det blitt det da. Også har jeg heller prøvd å ta et halvt år ekstra her og der hvis jeg synes det har blitt veldig mye.

Dorthes sitat kan tyde på at det er to positive faktorer når det kommer til å studere ved siden av satsingen. Det ene er at friheten studenttilværelsen bringer med seg, det andre

er den økonomiske støtten, for en inntekt må man ha og ved siden av studier og mye trening er det ikke lett å få tid til en deltidsjobb ved siden av.

Gjennom disse resultatene ser det ut til at kombinasjonen med satsing og utdanning også fungerer bra. For Anja sin del ble det mye og hun måtte trappe ned på treningen, men det førte til at hun ble i bedre form slik at hun kunne fortsette satsingen et år til. De to andre som studere har fått til gode avtaler med studiestedet, slik at de får tid til å studere og trene. Bård har i tillegg kommet med på et team som gjør det enda lettere å kombinere. I teamet har de en tilrettelegger som gjør alt han kan for å hjelpe utøverne både med samlinger, eksamen og kontakter i arbeidslivet. Han synes det er en veldig god løsning og trives godt med det. Dorte har ikke det samme tilbudet, men ved å bruke lenger tid per studieåret får også hun til kombinasjonen. Hun liker ikke å gjøre noe halvveis, men i denne situasjonen har studiene fått mindre prioritering enn satsingen. Imidlertid tror hun dette kommer til å forandre seg når hun ikke lenger skal satse 100 prosent på langrenn. Da vil studiene få mer tid, og hun tenker hun kommer til å bli mer lik en ”vanlig jusstudent, som sitter på lesesalen i 12 timer”, men at hun kommer til å droppe å dra ”rett til Kjelleren” som er en pub for jusstudenter.

Disse resultatene kan sammenliknes med funn fra Gilberg og Breiviks (1999) studie, der det er noen likheter, men også noen forskjeller. Deres respondenter opplevde at det var vanskelig å kombinere satsingen med utdanning fordi idretten er for tidkrevende. Samtidig som toppidrettsutøverne i denne studien var høyt utdannede sammenliknet med et representativt utvalg av befolkningen i samme aldersgruppe (25-44 år). 49 prosent av toppidrettsutøverne hadde høyere utdanning mot 31 prosent av resten av befolkningen. Det kan tyde på at en kombinasjon av toppidrett og høyere utdanning er mulig. Andersen og Hanstad (2011) kom frem til noe av det samme i sin studie. Av deres utvalg var det hele 73,2 prosent som hadde høyere utdanning, men utdanning ble for de fleste fullført etter at skikarrieren var over. Det var det hele 48 prosent som hadde startet med utdanningen da de kom inn på elitelagene og 31 prosent oppga at de begynte med studier mens de var på elitelaget. Imidlertid opplevde de det vanskelig å kombinere satsingen med studier, og mange valgte å legge studiene til side frem til de var ferdig med elitesatsingen på grunn av dårlig tilrettelegging. Hoveddelen av utdanningen ble derfor tatt etter endt langrennskarriere. Alle utøverne som var med i studien til Andersen og Hanstad (2011) hadde vært en del av landslaget. De klarte ikke å kombinere

satsingen med utdanningen. Ingen av intervjupersonene i min studie har vært del av et landslag (bortsett fra Bård som har vært på juniorlandslaget), men de mestrer kombinasjonen. For noen er det bra å ha noe annet å tenke på, det blir en avkobling fra både utdanning og satsing når man holder på med det andre aktiviteter. Kombinasjonen kan dermed føre til at utøverne presterer bedre på begge plan (Andersen og Hanstad, 2011). Ettersom det er flere utøvere som klarer kombinasjonen i dag kan det tyde på at dagnes utøvere har et bedre tilbud, der det har blitt lettere å kombinere satsingen med utdanningen.

Resultatene viser at det er flere av de intervjuede som ønsker å studere juss eller ta ingeniørstudier, og noen er i tvil om de skal velge ingeniør-, juss- eller økonomistudiet. To av de tre intervjuede er allerede i gang med denne type utdanning. Disse utdannelsene fører til såkalte ”statusyrker”. Flertallet av foreldrene til intervjupersonene også har valgt yrker i samme kategorien. Statusyrker er prestisjeyrker som gir sosial status i samfunnet. Proffice er et rekrutterings- og bemanningsfirma og gjorde en undersøkelse i 2009 hvor de rangerte ulike yrker etter status. Dagbladet viste frem resultatene der yrkene som kom best ut var lege, advokat, ingeniør og økonom. Kriteriene for at et yrke skal ha høy status er kunnskap, makt og penger (Landsend, 2009). Ut i fra dataene til dette prosjektet vises det at ungdommene velger de samme yrkene som foreldrene sine. Det kan bety at de er formet av sine foreldres synspunkter og meninger og velger likt foreldrene sine. Det kan kalles en reproduksjon av syn og verdier som kan relateres til kulturell kapital (Bourdieu, 1977). Yrkesvalg kan ses som en del av habitus som formes ved at sosiale betingelser vi vokser opp med, blir en del av oss. Habitus gjør oss i stand til å ta rasjonelle valg og dermed ivareta våre interesser på en kompetent og kreativ måte. Habitus kan gi begrensninger og muligheter i situasjoner som krever handling (Bourdieu & Wacquant, 1996). Det betyr at foreldrene sannsynligvis har påvirket sine barn, og miljøet intervjupersonene vokste opp i ble en del av dem (Bourdieu, 1995).

Når det gjelder utdanning og planer for utdanning kan resultatene relateres til Gilberg og Breivik (1999) sin undersøkelse. Deres utøvere var som nevnt over godt utdannet i forhold til resten av befolkningen. Det samme var foreldrene. Av toppidrettsutøvernes mødre var det 22,7 prosent som hadde universitetsutdannelse som høyeste utdannelse mot 13,8 prosent av normalbefolkningen. For fedrene er tallene 35,2 prosent for

toppidrettsutøverne mot 21,2 prosent hos normalbefolkningen. Deres funn tyder på at barn av foreldre med en god utdanning arver interessen for faglige, høyere studier og for idrett.

Resultatene viser at foreldrene er imponerte, positive og oppmuntrende, de backer opp, de hjelper til så ikke belastningen blir så stor. Flere av foreldrene vet også hva som ligger bak det å bli best, så de forstår lysten og entusiasmen, og ser betydningen av å stille opp. Bård og Gard føler de får god støtte hjemmefra, men at foreldrene hadde syntes det hadde vært litt slapt om de ikke hadde tatt utdanning ved siden av, som Bård sa:

Foreldrene mine støtter opp om det at jeg må ha en utdanning i tillegg, at de hadde synes det hadde vært litt slapt eller at det hadde vært litt dumt hvis jeg bare gikk på ski. Så de er veldig positive og mener jeg bør studere, men de er også veldig aktive med at jeg ikke trenger å gå 100% å bli ferdig så fort jeg kan, at jeg få lov til holde på. Så jeg føler det er veldig oppbacking fra dem.

Dorthe sine foreldrene er imponerte over at hun får til begge deler og de mener at hun gjerne kunne ta seg et friår for å satse, hun forteller det slik:

De er veldig imponert over at jeg får det til. De mener at de aldri hadde klart det. De støtter. De synes det er veldig bra så lenge jeg får det til. De synes det er bra at jeg klarer å kombinere det, det har de fortalt meg, og de har sagt at jeg kan bare ta et friår og bare satse langrenn, hvis det er det jeg vil da.

Christian fortalte at han ”det var uaktuelt å ikke ta utdanning i hvert fall.” Imidlertid er Christian den eneste i dette utvalget som ikke har tatt høyere utdanning, da hans utdanning kommer fra yrkesskolen, han er også den eneste i utvalget som ikke hadde foreldre med høyere utdanning. Det kan bety at han ser viktigheten av en utdanning i form av arbeid og inntekt, men at høyere utdanning ikke er nødvendig for hans del. For Anja derimot kom utdannelsen først både hos foreldre og henne selv da hun skjønnte at hun ikke kom til å nå toppen. Gard forteller at hans foreldre mener det er viktig med en utdanning slik at han får noe å skape en trygg grunnmur av, på vei videre inn i voksenlivet.

Foreldrene synes det er positivt med studier og langrenn som en kombinasjonsmulighet. Som foreldre flest ønsker de at barna sine skal ta en utdanning, få seg en jobb og ha det

gøy underveis, foreldrene ønsker at de skaper seg ”en stabil voksenplattform” som Even beskriver det, samtidig som de ønsker at barna skal få leve ut drømmen sin og se hvor gode de kan bli i langrennssporet. Dette kan relateres til Andersen og Hanstads (2011) undersøkelse hadde både faste svaralternativer og kommentarfelt hvor det kommer frem uttalelser som poengterer viktigheten av å ha noe falle tilbake på når idrettskarrieren er over. Det er med på å bevisstgjøre utøveren om at livet etter karrieren kan bli tøff. Det er mange som holder ut lenge på toppnivå og da kan det være hardt å starte med utdanningen i etterkant. Derfor kan det være viktig i det minste å komme i gang med noe før man avslutter karrieren slik at overgangen ikke blir for stor.

De fleste av intervjupersonen kommer fra et hjem som er i nær tilknytning til marka og langrennsløypene. Det er der de vokste opp sammen med andre som sannsynligvis også innehar mange av de samme verdiene. Kapitalverdiene blir ervervet og dette er deres habitus, dette er for de fleste en prosess som skjer helt automatisk og ubevisst. Det kan tyde på at sosial kapital, sosial bakgrunn og bosted har en sammenheng, fordi det ser ut til at intervjupersonene går samme vei som foreldrene sine, da deres habitus tilsier at det er det de skal eller bør gjøre. Habitus kan forandres, men det må være ønsket (Wilken, 2008). I disse tilfellene virker det ikke som individene ønsker endring i habitus, fordi de trives der de er og det er der de også har lyst til å være i fremtiden. Både med tanke på bosted og hobby. Familien spiller en vesentlig rolle under den sosiale reproduksjonen som da gjør det lettere å ta de samme valgene som foreldrene, fordi de kjenner beslutninger og valgene fra før (Bourdieu, 1991, 1998).

5.5. Måloppnåelse og sosial distinksjon

I dette kapitlet skal vi se på hva intervjupersonene synes om det å sette seg mål, hvilke fremtidsplaner de har og hvordan ulike sosiale faktorer kan påvirke dem. Spørsmålene gikk på i hvilken grad de følte de nådde målene sine, og om prestasjonene stod i forhold til deres egne forventinger. Hvordan måloppnåelsen stod i forhold til fremtidsplanene deres og om hvorvidt langrenn oppfattes som en ”statusgivende” aktivitet. Det vil si hvorvidt langrenn hadde status som noe kult, om de hadde mange venner som drev med langrenn og om utsyr hadde noen betydning for status. Resultatene viser en viss variasjon blant utøverne.

5.5.1. Måloppnåelse

Bård liker ikke mål og sier selv at han ikke setter seg noen spesielle langsiktige mål, men han ønsker stadig å forbedre seg. Han mener at så lenge han fortsetter å forbedre seg hvert år så kommer han en dag til å bli best. På tross av at han ikke er spesielt glad i mål har han et slags mål eller et håp om å få gå under nasjonal kvote under 5-mila i Holmenkollen. Han sier det på denne måten:

(..) jeg føler jeg må ta litt og litt av gangen, man må ha mindre realistiske mål, så jeg har ikke noe mål om at jeg skal bli olympisk mester i 2018 eller noe sånt, det får komme litt etter hvert. Men jeg har som mål i år å få gå 5-mila i Holmenkollen.

De andre hadde heller ingen spesielle langsiktige målsettinger, men de fleste satte seg mål for sesongen. Frida er den som var mest opptatt av mål, ikke langsiktige drømmer og mål om landslag, men hun satte seg flere ulike mål foran en sesong. Spesielt tekniske mål, som å gå bedre på ski, men hun hadde også resultatmål, for eksempel at hun ønsker en viss plassering i et spesielt renn. Hun kunne justere målene opp eller ned underveis hvis hun så at målene ble for lette eller for vanskelige. Hun synes fornøyd med egen innsats så langt denne sesongen, samtidig som hun aldri er helt fornøyd fordi hun mener det alltid er noe å bli bedre på. Dorte sier det er ”vanskelig å sette som konkret mål fordi jeg føler det har vært så avhengig av så mye og det har vært så langt frem i tid.” Hun forteller også at hun aldri har hatt noe mål om å få være med til OL i 2018, hun føler at det ikke er noe for henne, samtidig som hun vet at mange setter seg slike mål fordi det trigger dem.

Samtlige av informantene sa at de ikke hadde noe spesielle langsiktige mål og det var flere som sa at de ikke likte mål, men allikevel satt alle seg mål for sesongen, og alle drev med langrenn fordi de hadde et håp og en drøm om en dag å bli best i verden. Flere av uttalelsene er litt selvmotsigende. Det kan tyde på at de alle er realister og klar over hvor vanskelig det faktisk er å nå helt til toppen. Å nå toppen er vanskelig og det er ensbetydende med hardt arbeid, men å bli best i langrenn i Norge, som er landets nasjonalidrett, kan være vel så vanskelige fordi det er så mange som ønsker å bli best. Et eventuelt mål om en landslagsplass var for de fleste en drøm, men for Bård, Christian og Gard er drømmen noe de alle tre et håp om.

Om intervjupersonene som utøvere føler de oppnår målene de setter seg, eller de forventningene de har til seg selv er litt uklart. Noen synes det er vanskelig på grunn av skader og sykdom. Det er kun et par som har vært plaget av dette, men i løpet av et år har de alle vært syke en gang eller to. Hvis de har vært syke kommer de ikke dit de hadde tenkt seg, med tanke på trening og resultater. Da når de ikke helt opp til forventningene de hadde til seg selv i utgangspunktet, men i forhold til hvordan situasjonen ligger an føler de at det er greit. Dorthe føler at hun aldri når opp til forventningene hun har til seg selv og er aldri fornøyd. Hun forteller om sine egne forventinger til seg selv på denne måten:

Nei, veldig sjelden. Det er også det som har vært litt problem med meg, at jeg setter kjempeforventinger til meg selv og så blir jeg aldri fornøyd. (...)men så sliter jeg veldig med å si okay, neste sesong så skal du ikke ha dette som mål, da skal du sette mål og sette målene mye lavere. Jeg vil liksom ikke helt det heller, samtidig som jeg vet at de ikke er realistiske. Så sammenlikner jeg alltid alle løpene mine opp mot de beste løpene jeg har gått og så vet jeg at alle har jo noen renn på topp og noen renn på bunn og så samles resten på midten. Og istedenfor å kanskje være fornøyd med et renn som er litt over middels, å være fornøyd med det fordi du faktisk har gått et av de bedre rennene sånn prosentvis, men så blir du allikevel misfornøyd fordi det ikke var det beste.

Sitatet kan tyde på at hun har for store forventninger til seg selv, og derfor blir hun aldri fornøyd. Samtidig vises det at hun er klar over problematikken hun lager for seg selv med de høye målene og forventningene, men hun er ikke klar for å senke kravene fordi hun tror eller håper hun kan prestere bedre. Å aldri bli fornøyd med egne resultater er slitsomt og ikke spesielt gunstig. Et mål skal være noe å strekke seg etter, men det skal være realistisk. Urealistiske mål kan virke mot sin hensikt, slik at man blir umotivert i stedet for motivert (Gjerset, et. al., 2006). Christian derimot føler at han stadig oppnår egne forventninger, men at det samtidig ”ikke er så lett å møte forventningene og drømmene”, og at man lett kan bli skuffet når man foreløpig er langt nede på resultatlistene. Frida og Gard derimot, føler at de presterer i henhold til egne forventninger av og til, men at ”det går litt for mye opp og ned”. Det de mener, er at de synes resultatene svinger litt for mye. De skulle ønske at de presterte mer på det jevne slik at de ikke ble skuffet når de ikke presterer slik de ønsker. Det at de blir skuffet når de ikke helt oppnår målene, er det nok mange som kjenner seg igjen i. Det er vanskelig å sette seg gode mål og det kan være enda vanskeligere å nå dem. De ønsker å være en

del av langrennsfeltet og oppnå kapital på feltet, derfor kan de bli ekstra skuffet når de ikke når målene sine.

5.5.2. Langrenn, status og venner

Intervjupersonene nevner at det er en del snakk om langrenn som statusidrett i media i forhold til bedrifter og Birkebeinerrennet, der det ofte er menn i alderen 40 + med stabil høy økonomisk kapital og tilhører de øvrige sosiale klassene, som er de mest ivrige (Børresen, 2007). Utøverne selv mener at de ikke synes det er noen spesiell status å holde på med langrenn. De holder på med langrenn fordi de synes det er gøy, de liker å trene mye hele året og de er i et godt miljø der de har mange gode venner.

Når det gjelder status i idretten forteller Bård at han tror kanskje det er litt status med langrenn fordi andre folk kan bli imponert når han sier han satser på langrenn og viser til tidene sine i for eksempel Birkebeinerrennet, men han understreker at det er ikke noe han oppsøker. Videre sier han at ”tror ikke det er noen mer status i langrenn enn med annen idrett, men at langrenn er litt i vinden om dagen.” Og med tanke på at noen blir imponert over at han satser på langrenn tror han er ”fordi han går skikkelig inn for det med tid og krefter og vil så gjerne bli god, det kunne like gjerne vært å spille piano, synger eller spiller sjakk”. Dorthe nevner at Birkebeineren er noe alle kjenner til og for å vise hvor god hun er i langrenn bruker hun også ofte tiden sin i Birkebeinerrennet som en pekepinn. Hun forteller videre at det virker ikke som at det er andre enn de som driver med langrenn som synes det er status. Medstudentene hennes på jussen forstår ikke hva hun driver med. De er mer opptatt av at ”hvis hun trener to ganger hver dag, da dusjer hun også 2 ganger hver dag, får hun ikke da veldig tørr hud?” Det kan tyde på at medstudentene ikke anerkjenner trening i form av prestasjon og resultater, men at utseende har en større betydning, med tanke på at de er redde for å få tørr hud fremfor å få god utholdenhet.

For å forstå de ulike synene kan vi trekke frem kapitalverdiene i de ulike feltene til Bourdieu (1993). Innen langrennsfeltet har intervjupersonene fortalt tidligere at de ikke synes det er status med langrenn, men at det imidlertid er status å være god. Det betyr at det er den kulturelle kroppsliggjorte kapitalen som i denne sammenhengen gir status. Innen feltet anerkjenner de en veltrent kropp som kan gå fort på ski. Fotballfeltet kan ha

de samme preferansene og verdiene som på langrennsfeltet bortsett fra at der gjelder det å være god i fotball og kroppsidealene kan være annerledes.

Even forteller noe av det samme fra da han gikk på skolen. Vennene utenfor skilmiljøet forstod seg ikke på langrenn, der var det mer status å være god i fotball. Derimot var det flere av foreldrene til skolekameratene hans som synes det var gøy at han var god på langrenn, og spurte om tips. De hadde en annen oppfattelse av langrenn enn barna sine og forsto hva det var han holdt på med. Det kan være fordi de tilhører det øvrige sjikt i middelklassen, og ser verdien av å være interessert i langrenn slik det viser seg at mange andre i samme sosiale lag er (Børresen, 2007). Dette kan ha en sammenheng med alder da barn gjør som andre barn og ”alle” barn (6 av 10 gutter) spiller fotball (Norges Fotballforbund). Even merker den statusen langrenn gir i den forbindelse han har holdt skikurs for ulike selskaper. De voksne deltakerne her synes det er enormt status med langrenn, og ønsker gjerne å få en riktig og god teknikk slik at de kan gå fort på ski, og at de kanskje kan få annerkjennelse for det i sin bedrift eller omgangskrets.

Dette kan igjen relateres til Bourdieu. Innen bedriftenes felt har det oppstått et verdisyn som anerkjenner god helse og investeringer i egen kropp (Nes, 2013). De oppfordrer til trening og Birkebeineren, eller et annet mosjonsrenn/løp/ritt, har blitt et mål. Innen dette feltet er det status å være en del av dette, spesielt hvis du kan vise til gode resultater. Individene kjemper om makt og posisjon i feltet for å få status (Nygaard, 2011). Doxaen i feltet bestemmer hva som gir status (Wilken, 2008) og i bedriftenes felt kan det virke som at det er status å mosjonere og være med i en konkurranse for å bevise at de er i fysisk aktivitet.

Under kapittelet ”langrenn på godt og vondt”, kom det frem at mye av det positive med å satse på langrenn var alle de gode vennene de fikk, og det gode miljøet.

Treningskameratene har blitt gode venner, slik at intervjupersonene har mange venner som holder på med langrenn, men venner de har fra barndommen og skolen driver stort sett ikke med langrenn. Selv om det var et par av intervjupersonene som begynte med langrenn tidlig på barneskolen fordi det var venner som begynte med langrenn. Disse vennene er ikke lenger aktive langrensløpere, men de er fortsatt venner. Når det gjelder venner de får via skole og studier forteller Bård at det er vanskelig å holde på vennene

fra studiene fordi han går 50 prosent og følger ikke da en fast klasse, det er stadig nye mennesker å forholde seg til. Han sier videre:

Sånn at det er liksom ikke så lett og få kontakt med de på skolen, så de du har i skilmiljøet desto viktigere da og du tilbringer mye tid sammen med dem. Og jeg bodde jo sammen med en skiløper de tre første åra i Trondheim, og vi trente masse sammen og han er også med på det teamet NTNУ nå, og det er de skivennene mine jeg har mest kontakt med. Mens så er det de fra barndommen som jeg har gått på skole sammen med i 12 år og som jeg alltid kommer til å ha kontakt med.

Sitatet kan tyde på at det ikke er mye tid til andre venner, grunnen kan være at han tilbringer så mye tid sammen med treningskameratene og at det også kan være en naturlig årsak til at de tilbringer mye tid sammen. De har de samme interessene og kanskje også de samme drømmene. Bourdieus (1993) kapitalbegrep kan også trekkes inn her. Som treningskamerater anerkjenner de og setter pris på mange av de samme verdiene i feltet. Sammen er det lettere å trene og de kan trigge hverandre til å strekke de fysiske grensene under trening. Gard sier at det å konkurrere med en kamerat på trening er like avgjørende som en konkurranse, det er ”godt å vise at du er best og det gir en selvtilitsboost, og så kan du ha et mentalt fortrinn på neste duell” om det er trening eller konkurranse. Det at intervjupersonene har mange venner i miljøet kan relateres til Carlsons (1991) studie som viser at deltakerne i hans studie hadde de fleste av sine venner innen idretten og at de trives godt i miljøet.

5.5.3. Status med riktig utstyr?

Om det er status med utstyr eller ikke, er intervjupersonen ganske enige om at det ikke er, derimot gir det status å være god. De fleste mente at det var litt mer status å ha bra utstyr da de var små fordi de ønsker å være som sine forbilder. Dermed kan det også være litt mer status for de som yngre i dag, fordi de også ønsker å være som sine forbilder, derfor ”må” de ha de samme skiene eller brillene som Petter Northug. Det var et par av intervjupersonene som også nevnte mosjonistene. Det virket for de som at for mosjonistene var det veldig viktig med bra utstyr, både når det gjaldt ski og bekledning. Even mener at hvor god du er og hvilken bekledning og hvilket utstyr du har, bør harmonere. Han syntes det ble litt ”teit og morsomt når de eldre traverne i gammel skidress knuser supermosjonistene som har topp utstyr fra topp til tå.” Det at

mosjonistene har så godt utstyr kan være jaget etter status i deres felt, og det kan synes som at hvis de ikke er i god nok form, skal det i hvert fall ikke stå på utstyr.

De intervjuede fastslår at de har kommet lenger enn at de tenker status når de velger utstyr. Bård uttrykker seg slik om status og langrennsutstyret:

Ja, nå føler jeg at vi er litt over det stadiet, at det er på et såpass nivå, slik at om det er rød gul eller hvit lakk på skia dine, at det ikke har så mye å si, det viktigste er at de går fort. De aller fleste som jeg kjenner er på såpass nivå at de får gjerne ski eller de på en måte må ofre noe. At ski betyr så mye for livene deres at de ofrer eventuelt de 1000 lappene ekstra for å få det beste utstyret da. Hvert fall, for meg har ikke det noen ting å si.

Sitater tyder på at de har et ønske om å prestere best mulig, derfor velger de det beste utstyret fordi det gir dem det mest optimale utgangspunktet. Det som er viktig er at de har funnet et par raske ski som passer dem. Det er det samme om det er årets, fjorårets eller et 5 år gammelt skipar. Det viktigste er at de trives med utstyret, men man er stadig på jakt etter det beste nevner Anja. Som Even sa, alle hadde topp skiutstyr, den eneste måten man kunne skille seg ut var ”hvilken farge man hadde på brillene”. Disse utøverne er på et såpass nivå at de ”må” ha det beste for å prestere. Noen av de intervjuede var så heldige å bli sponset, så de brukte ikke like mye penger på utstyr som mange andre, men utstyr er dyrt i langrenn og det er ikke snakk om ett par ski. Det trengs både klassisk- og skøyteski, og så finnes det ulike ski til ulikt føre. Det blir fort snakk om minimum 5 par gode ski. Dette koster. I tillegg koster det å være med på konkurranser og samlinger. Samtlige av de intervjuede er medlem av en klubb som dekker store deler av disse utgiftene, det gjør at summen å betale ikke blir altfor stor, men allikevel så koster det, slik det kommer frem her:

Det koster jo mye penger, et par ski nå koster jo nå 5-6000 kroner hvis du skal ha toppmodellene da og hvis du har to søsken som skal gå på og ski og da er det jo sikkert foreldrene som må tenke seg om to ganger før de kjøper ski da. Så jeg tror ikke det er så lett for alle og det er sikkert et lite problem, men akkurat for min del har ikke det noe å si, det er ikke noe jeg tenker på.

Sitatet kan tyde på at han forstår at langrenn er en dyr idrett når det kommer til det økonomiske hvis en skal være på et høyt nivå, en idrett som kanskje ikke er for alle husstander. Det at han ikke tenker noe over dette kan være fordi han kommer fra en familie med stabil høy inntekt, der det ikke har vært noe problem for han å kjøpe seg

nye ski. Dette kan knyttes til Bourdieus kapitalbegrep. Det kan tyde på at de som driver aktivt på med langrenn har en høy økonomisk kapital fordi det koster mye å holde på med langrenn med alt utstyr og reiser til konkurranser. Vi har sett at samtlige av intervjupersonene kommer fra ”godt møblerte hjem” som er et uttrykt i intervjuet, der de fleste av foreldrene har en god utdanning, og sannsynligvis har ressurser nok til støtte om langrennskarrieren, slik det står fra dette sitatet:

Alle som driver med langrenn, jeg kan ikke komme på et unntak, og jeg kjenner mange som har drevet med langrenn, er barn av hva skal jeg si, akademikerfamilie da, familiene er mer eller mindre klin like. Noen har fire barn, noen har ett barn, noen har skilte foreldre, noen er ikke, men typen mennesker, det er liksom akademikere da, men høy utdanning og inntekten tipper jeg er over middels hos de fleste. Det er liksom mye av næringsliv, hvis du går litt mer vest, det er mye i næringslivet, mens Kjelsås, Nordberg og Lyn og sånn, det er litt mer sånn, professor og økonomiavdeling.

Sitatet kan tolkes som at det er mange likhetstrekk blant de som satser på langrenn. Den høye økonomiske fellesbetegnelsen kan være et trekk. Høyt utdannede personer kan være et annet trekk, som en av de intervjuede sier, i sammenlikning med andre idretter: ”Jeg tenker nok at det er en høyere prosentandel med høyere utdanning i langrenn enn sikkert stort sett alle andre idretter”. Det kan tyde på at langrennsløpere i gjennomsnitt tilhører de høyere sosiale klasser, både som gir seg utslag i kulturell og økonomisk kapital. De som driver med langrenn har foreldre som sannsynligvis har ressurser til støtte opp om langrennskarrieren til barna sine, men i sitatet under kan vi se at dette ikke nødvendigvis gjelder over hele landet.

Det tror jeg er typisk for Oslo, det tror jeg. Bare se på Petter Northug, han kommer jo fra en gård i en bygd. Der er det litt mer sånn bønder. De områdene som sogner til marka og skiløypene er ganske dyre steder å bo, så da må du ha god inntekt for å bo der, også er det en grunn til at de bosetter seg der, fordi de liker å gå på ski, så det er litt en sånn kjedereaksjon tipper jeg, men det tror jeg stort sett gjelder helt klart mest i Oslo, fordi det er så mye dyrere å bo her også, enn andre steder. Og så koster det jo en del å holde på med ski.

Sitatet kan tyde på at det er en sammenheng mellom hvor man bosetter seg og om man liker å gå på langrenn. I Oslo by er det spesielt de markanære boligstrøkene som blir foretrukket for de langrennsinteresserte. Kostnadene kommer igjen i dette sitatet, men det behøver ikke bety at de som ikke kommer fra høyere sosiale klasser med enten høy økonomisk eller kulturell kapital ikke kan holde på med langrenn, men at det kan ha en

sammenheng med hvor i landet man bor eller kommer fra, kan vi tolke ut i fra dette sitatet. Et eksempel kan være Oslo by og forholdet mellom øst og vest, da mange økonomisk sterke langrennsklubber og personer holder til i Oslo vest og blir kanskje foretrukket av de som kommer inn til byen fra andre steder.

Selv om de intervjuede sier selv at det ikke er noe status med bra utstyr, ser det ut som at de liker å ha det beste utstyret tilpasset for dem. Det kan være fordi det ga status å være god, derfor ønsker de til en hver tid å ha det beste utstyret slik at utgangspunktet for å prestere optimalt skal være så bra som mulig. Det kan bety at fokuset på utstyret er stort, men at fokuset ikke er ensbetydende med status. Dette kan knyttes opp mot doxa (Bourdieu, 1977). Langrennsfeltets doxa gir status i å være god og for å være god må man ha godt utstyr. Det vises i resultatene da alle ønsker seg det beste utstyret for å prestere. For å sammenlikne med Slettemås (2005) vises det her at det er et stort fokus på utstyr, slik intervjupersonene i hans studie mener. De mener at det er dyrt å holde på med langrenn med tanke på alt utstyret og reisingen, og at det er for mye fokus på det i miljøet. Hva med de som ikke har det samme utgangspunktet med økonomisk kapital når det gjelder innkjøp av utstyr, er det da en rettferdig idrett? Alvim (1998) påpeker imidlertid at i hennes studie var dette med utstyr mest status for foreldrene. Det kan være fordi hennes undersøkelse gikk på barn, at barna kanskje er for små til å se viktigheten av godt utstyr og smøring.

5.6. Realitetsorientering

Videre skal vi se på hvilken prosess de intervjuede som langrennsløpere har gått gjennom fra da de begynte med langrenn til nå, en slags realitetsorienteringsprosess. Hva skal til for å bli verdens beste langrennsløper? Hva må gjøres? Hva må forsakes?

Samtlige av utøverne har hatt mål og drømmer om å bli best. Noen bærer fortsatt på drømmen, men for andre ser det nå ut til at toget har gått. For å komme dit de er i dag har de vært gjennom en prosess for å tenke seg hvor realistisk drømmen eller målet om en plass på landslaget er. For noen av de intervjuede har det stadig buttet litt i mot og det har vært tungt å se hvor målet er, for andre har det vært lite motgang. Det har ført til at noen har tenkt tanken at det er på tide å gi seg med satsingen eller at det har vært en motivasjon for å gjøre det enda bedre. Fremtidsplanene til utøverne viser en viss variasjon, og de kan gi oss et inntrykk av hva de tenker.

Det synes som at samtlige tar sikte utdanning og deretter i en jobb de trives med. Et par av intervjupersonen sier at de har lagt langrennen på hylla, mens andre håper på de Olympiske Leker. Bård har et håp om å være ferdig med utdannelsen og få en plass på laget til OL i Pyeongchang i 2018. Senere i livet ønsker han å gå på ski og holde seg i form uten å trene to ganger om dagen, og håper han at han jobber med noe han synes er interessant innenfor ingeniørfaget. Christian sier det på denne måten: ”Om 10 år så har jeg kanskje stifta familie og da må man ta en nytt steg. OL i 2018, det er jo en drøm, men jeg vet ikke, det er ikke umulig.” Ut i fra dette utsagnet kan det virke som at Christian tenker realistisk. Han har verken familie eller OL som noe mål, men han får se hva som skjer og ta valgene når de kommer. Både Dorthe og Anja ønsker først og fremst å utdanne seg ferdig. Det virker som at langrennskarrieren snart er over for deres del. Et sitat som er brukt tidligere er veldig dekkende; ”jeg har hatt et mål siden jeg var 14, og nå skal jeg innse at det målet aldri kommer til å bli oppfylt, det er litt trist da”. Akkurat det Dorthe sier her er veldig interessant. Hun har kommet langt i sin ”realitetsprosess”. Langrenn er noe som har vært i livet hennes så lenge hun kan huske og målet hun satte seg som tenåring ser hun nå at aldri kommer til å bli noe av. Det kan være en tøff erkjennelse, men det kan virke realistisk. Hun er 24 år og har enda ikke kommet opp på det nivået hun ønsker, og forstår at hun neppe kommer til å bli det heller. Drømmen om landslag har hun lagt til side, men langrenn kommer alltid til å være en del av livet deres. Det vises i dette utsagnet:

Jeg går sikkert fortsatt Birken og det kan godt hende at jeg blir sånn som mange av de 40-50 åringene som går sykt fort og trener sykt mye og går kjempefort i Birken og sånne turrenn. Samtidig så tror jeg at jeg er veldig sånn at jeg tenker på alle andre, at jeg kommer til å slite med å prioritere meg selv så mye hvis jeg får familie. Jeg tenker nok litt mer sånn at jeg kan gå sammen med barna i skiløypa og så gjør jeg heller det enn å trene sånn.

At langrenn og trening kommer til å være en del av livet deres også i fremtiden er tydelig. Det kan være fordi mye av livet har handlet om nettopp langrenn og trening. Det har vært en livsstil som alltid kommer til å være en del av dem, og som de ønsker å formidle videre til sine barn, som går frem av sitatet over. Bourdieus habitusbegrep kan forklare dette. Habitus er et uttrykk for det vi tar til oss av omgivelsene. Dermed blir omgivelsene en del av deg og det blir naturlig å ha akkurat de preferansene i den fysiske og sosiale verden (Bourdieu & Wacquant, 1996). På grunn av habitus blir det naturlig

for de intervjuede å videreformidle sin kapital i langrennsfeltet, som er stor del av deres liv, til sine barn, slik at de også blir en del av dette.

Gard har møtt en del problemer på veien, han har vært mye skadet, men han har ikke blitt påvirket av det. Han har nektet seg selv å tenke negativt og ser stadig fremover. Han er den yngste av de intervjuede med sine 18 år, og som han selv sier ”jeg er ennå ung” så mulighetene for å bli best er ennå ikke over for hans del. Han ønsker virkelig å nå toppen og med den innstillingen han har, er det kanskje en sannsynlighet. Bård på sin side er en av de som ikke har opplevd noe særlig med motgang, han går på ski og koser seg og håper innerst inne at han en dag skal bli den beste. Samtidig er han også veldig realistisk, det kan vi se i dette sitatet:

Jeg må nesten innrømme nå at jeg ser at det er liten sannsynlighet for at jeg skal bli så god at jeg kan leve av det her. Det er liksom 10 stk kanskje i Norge som kan gjøre det og det skjønner jeg at sannsynligheten er liten, men jeg prøver på en måte. Jeg har likesom ikke store forventinger til meg selv, jeg skal bare prøve å bli så god som mulig og så får det bare vise seg. For å bli så god som man skal bli må man gjøre ting riktig. Prøve å trene riktig, spise riktig, hvile, alt mulig sånn da. Jeg koser meg liksom og holder på og hvis det skulle om tre år vise seg at jeg ikke ble så bra som jeg hadde trodd har jeg hatt det veldig gøy, og så har jeg en utdanning og så får jeg begynne i det sivile liv med et eller annet. Nei, så jeg har egentlig ikke, jeg prøver å gjøre det best ut av det å se hvor god jeg kan bli da.

Han forstår at det kan bli vanskelig å få drømmen til å gå i oppfyllelse fordi det er så mange ting som spiller inn, allikevel fortsetter han å prøve å bli best. Det kan tyde på at han ikke ønsker å forstå at tiden er kommet for å trekke seg tilbake og han tviholder på den lille sannsynligheten som er igjen, samtidig som han nesten må innrømme for seg selv at tiden har rent ut for hans del. Han kan virke litt dobbel i sitt syn når det gjelder å bli best. Han sier selv at sannsynligheten for å bli best er liten, samtidig som han håper på å komme med på laget til OL i 2018. Han ønsker ikke å legge opp riktig ennå, men forstår allikevel at han mest sannsynlig aldri kommer til å nå toppen.

Hvorfor de ikke har lyst til å gi opp håpet om å bli best kan ligge i deres sterke tro på seg selv, deres målrettede planlegging og evnen til stadig å se noe som kan gjøres bedre. De har en driv der så ”motivasjonen var å gjøre det bedre ikke sant. Det var gøy, noe med å få ut potensialet. Det er vel et langrennssyndrom.” Dette handler om evner, egenskaper og kapitalverdier de kan ha tillagt seg gjennom årenes løp som

langrennløper i langrennsfeltet. En annen årsaken til at verken han eller de andre har lyst til å legge opp, kan være livsstilen de har. Livsstilen er deres habitus, og den er så sterkt og de følger feltets doxa, spillereglene, fordi de ønsker å være en del av dette spillet. Med titalls timer trening i uka og utdanning på siden kan det synes å være et tøft løp de har valgt. Et par har innsett at løpet er kjørt og har valgt å delvis melde seg ut av feltet topplangrenn. Med delvis mener jeg at de ikke lenger satser mot toppen, men at langrenn fortsatt er en stor del av livene deres. Det er en for stor del av dem til å legge det helt bort, for mye av deres kapitalverdier ligger i langrennsfeltet. Men for de fleste ser det ikke ut til at de innehar de kapitalverdien som feltet topplangrenn krever. Derfor må de legge langrennskarrieren bort og heller fokusere på andre viktige ting i livet, i første omgang kanskje legge mer vekt på studier.

6. Oppsummering og avslutning

Forskningsprosjektet nærmer seg nå slutten og det er på tide å samle trådene. I dette kapittelet ønsker jeg å oppsummere det jeg har belyst i min undersøkelse. Formålet med prosjektet var å se på hvordan unge langrennsløpere opplever kombinasjonen å satse på langrenn og ta utdanning. Er det noe unge langrennsløpere føler de må gi avkall på, hva får de igjen for å holde på med langrenn, og finnes det noen fellestrekk eller egenskaper som går igjen hos de som satser på langrenn?

Jeg benyttet meg av kvalitativ metode for å finne ut av disse spørsmålene. Jeg valgte et semistrukturert intervju på grunn av problemstillingens karakter og fleksibiliteten i bruken av metoden. I prosjektet har jeg vært opptatt av å dekke langrennsløpernes tanker og erfaringer når det gjelder satsing på langrenn og mener derfor at et semistrukturert intervju ville gi meg det beste materialet. Intervjupersonene kommer fra to klubber i Oslo. Selv om begge klubbene ligger i Oslo kan man se forskjeller fra person til person.

Ut i fra problemstillingene og intervju spørsmålene valgte jeg å strukturere resultatene inn i fem (seks) kategorier: (presentasjon av intervjupersonene), langrenn og andre idretter, langrenn på godt og vondt, kombinasjon satsing og studier, måloppnåelse og sosial distinksjon og realitetsorientering. Resultatene fra intervjuene danner grunnlaget for diskusjonen.

Det kommer klart frem av intervjuene at det var visse likheter med når og hvordan intervjupersonene begynte med langrenn. Samtlige har alltid vært ute på ski med familien og de begynte aktivt på ski i tidlig barneskolealder, bortsett fra en som begynte da hun var 13 år. Hovedgrunnen til at de begynte med langrenn var venner og familie. Samtlige hadde også vært aktive i andre idretter før de bestemte seg for å satse på langrenn. De valgte langrenn som satsningsidrett fordi det var et veldig godt miljø innen langrenn og de hadde mange venner som også var aktive. En annen grunn til at de valgte langrenn var fordi de alltid hadde vært flinke i langrenn og fått gode resultater i konkurranser.

Resultatene viste også tydelig at langrenn var mer enn bare idrett for disse personene, det var en livsstil, dette var deres habitus. Langrenn betydde veldig mye for hver og en av dem av ulike årsaker. For samtlige var det et godt miljø med mange gode venner som var en av de store positive faktorene. Reiser og samlinger sammen med klubben eller teamet gjorde miljøet enda sterkere, og de fikk mange gode opplevelser rundt dette. Andre positive faktorer noen trakk frem var personlig utvikling. Det var personlig utvikling i form av erfaring fra den strukturerte hverdagen og konkurranser som hadde overførbarhet til studenttilværelsen og arbeidslivet. For andre var det turene i marka med ”knirkesnø og trikkeskinner” mange mil innover i marka som avgjorde det hele til at langrenn var en idrett det var verdt å satse på. Det er ikke bare glanssider ved å satse på langrenn, det finnes også noen baksider. Det var et par som hadde problemer med en del skader som førte til at de ikke oppnådde de resultatene de ønsket, andre opplevde til tider en motivasjonssvikt. Noe de intervjuede savnet når de var seriøse langrennsløpere var å få tid til å reise og dra på ferier, og være sosial med andre venner enn kun treningskameratene og skivennene. Det var noe som viste seg å ikke være så lett i en ellers tettpakket hverdag. Sosiale sammenkomster og ferier var noe de måtte ofre for å følge feltets doxa, slik at kapitalverdiene de hadde ervervet på feltet skulle bestå og øke. Langrenn var en så stor del av livene deres, at det ikke var noe å tenke over, prioriteringen måtte bli slik.

Når det kom til hvordan intervjupersonene syntes det var å kombinere skole og utdanning med satsing på langrenn, var det en stor variasjon av opplevelsene rundt dette. For noen ble kombinasjonen alt for mye, mens andre trengte avkoblingen det ene gav for det andre (skole eller langrenn) og trivdes godt med kombinasjonen. Det virket imidlertid som at både i videregående skole og høyere utdanning var det nesten en nødvendighet med en til dels tilrettelagt hverdag. For de som gikk på skigymnas var dette nærmest en selvfølge. Der la skolen opp til at elevene skulle få til kombinasjonen med skole og satsing ved at de hadde treningstider på skolen, og skoleåret var godt planlagt med tanke på prøver og innleveringer. For et par av de som tok høyere utdanning var det også en tilpasset hverdag. En gikk 50 prosent på studiet, en brukte litt mer tid per år, mens en hadde ingen tilrettelegging. Det var også en som var lærling, han fikk også en viss tilrettelegging ved at han brukte lenger tid på å fullføre lærlingperioden sin fordi han gikk 80 prosent. Jevnt over ser det ut til at utøverne trenger litt tilrettelegging for at de skal kunne klare å kombinere satsing og utdanning.

Det er mye utøverne skal ha tid til, men prioriteringen lå hos de fleste på satsingen. Langrenn er livet deres, derfor legger de til rette slik at kapitalverdiene på langrennsfeltet skal være stabile eller øke. Imidlertid var samtlige enige om at utdanning var viktig og de fleste tok sikte på en god utdanning med et godt rykte – såkalte ”statusyrker”. Det var utdanninger innen ingeniørfaget, juss eller økonomi. Dette er yrker med relativt god inntekt og som krever en viss kunnskap, derfor er de også betegnet som statusyrker av rekruterings- og bemanningsfirmaet Proffice (Landsend, 2009). Hvis vi ser på foreldrene til disse utøverne har de fleste foreldrene også høyere utdanning innen yrker som krever høyere utdanning. Dette kan tyde på en reproduksjon av sosialiseringen, ettersom familien har stor betydning der (Bourdieu, 1998).

Ut i fra dataene kan vi finne ulike sitater som viser visse likhetstrekk mellom de som satser på langrenn. Nå er det kun intervjupersoner som bor eller kommer fra Oslo som er med i undersøkelsen, så det må tas visse forbehold om at disse likhetstrekkene ikke passer for de utenfor Oslos grenser. Samtlige av intervjupersonene kommer fra et hjem der de har gått på ski siden barndommen av. Familiene er aktive og de er positive og støttende i forhold til barnas langrennskarriere. Av personlige egenskaper er strukturert og målrettet gjentatt flest ganger, men personlighetstrekk som ”slitere”, ”realistisk”, ”sjelden fornøyd” og ”egoistisk” er også noe som ofte har blitt kommentert. Alle disse egenskapene eller personlighetstrekkene er noe langrennsløperne ser på som nødvendige for å bli en god langrennsløper. Feltet krever en spesiell innsats fra utøverne og de vet hva som står på spill, derfor gjør de det de kan for å ta vare på de verdiene som er verdsatt på feltet.

Til slutt skal vi se om det finnes noen sammenheng mellom langrennsløperes utdanning og sosial klasse. I følge resultatene i denne undersøkelsen vil jeg vil si at det gjør det, i hvert fall i Oslo. De fleste av intervjupersonene i min studie kommer fra familier som tilhører samfunnets høyere sosiale klasser. De har foreldre med god utdanning, og selv er de også i gang eller tenker å begynne med høyere utdanning. Langrenn har blitt statusidrett for noen da det å holde seg i form og trening er ”i vinden” blant folk i næringslivet (og andre), men intervjupersonene understreker at det er ikke derfor de går på langrenn, men fordi de de liker det, det er livet deres.

Referanser

- Aakvåg, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag AS, Oslo
- Alvim, M. (1998). *Rydd veien for en vinner! Om konkurranseidrett og barneoppdragelse i dagens Norge*. En etnologisk undersøkelse. Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, Universitetet i Bergen, 1998.
- Andersen, S. S. & Hanstad, D. V. (2011). *Livet under og etter langrennskarrieren: utdanning og yrke*. Rapport Mai 2011. Handelshøyskolen BI og Norges Idrettshøgskole.
- Berthelsen, J. Å. (2010). *Målorientering, opplevd klima og utbrenthet blantgymnaselever. Hvordan utvikler målorientering, oppfattelse av klima og rapport utbrenthet seg blant skigymnaselever fra de starter og til de slutter på norske skigymnas*. Masteroppgave i idrettsvitenskap. Seksjon for coaching og psykologi. Norges Idrettshøgskole, 2010.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge Studies in Social Anthropology. Cambridge University Press 1977.
- Bourdieu, P. (1978). *Sport and Social Class*. Social Science Information 17, no 6.
- Bourdieu, P. (1991). *Kultur och kritikk*. Bokforlaget Didaos AB, Gøteborg
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (1993). *Den kritiske ettertanke*. Grunnlag for samfunnsanalyse. Det norske Samlaget, Oslo
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Pax Forlag A/S, Oslo
- Bourdieu, P. (1996). *Symbolsk makt*. Pax Forlag A/S, Oslo

- Bourdieu, P. (1998). *Practical reason. On the theory of action*. Polity Press. Blackwell Publishers Ltd.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (1996). *Refleksiv sosiologi*, Hans Reitzels Forlag, København.
- Brandsdal, E. (u.å.) *Om meg*. Hentet 03. Mars 2013, fra:
<http://www.eirikbrandsdal.com/om-meg/>
- Breili, M. & Schjelderup, T. (1982). *100 år med ski på beina*. Dreyers Forlag i samarbeid med Foreningen til Skiidrettens Fremme.
- Breivik, G & Sand, T. S. (2011). *Fysisk aktivitet i den norske befolkning 1985-2009*. Norges idrettshøgskole, Oslo 2011.
- Børresen, M. F. (2007). *Birken gir status*. Hentet: 25. Juni 2012 fra:
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/1.2044493
- Carlson, R. (1991). *Vägen til landslaget. En retrospektiv studie av framgångsrika ungdommar i sju idrotter*. Avdelingen för idrottspedagogisk forskning. Institutionen för pedagogik och GIH. Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 1991.
- Christiansen, A. K. (2012). *Cologna-rådgiver om utspill fra Northug-trener: Toppidrettsdebatten: - En hensynsløs kommentar*. Hentet 14. Februar 2013, fra:
<http://www.vg.no/sport/ski/langrenn/artikkel.php?artid=10046763>
- Christiansen, A. K. & Stormoen, S. E. (2012). «*Tett opp mot det dumteste jeg har lest i hele mitt liv*». Hentet 14. Februar 2013, fra:
<http://www.vg.no/sport/artikkel.php?artid=10046832>
- Det Kongelige Kulturdepartement. (2011-2012). *Den norske idrettsmodellen*. Meld. St. 26. Melding til Stortinget.
- Eide, K. A. (2012). *Toppfotballklubber og utdanning. En kvalitativ studie av hva som kjennetegner tippeligaklubber når det gjelder spillernes forberedelser til livet*

etter fotballkarrieren. Master i idrettsvitenskap. Seksjon for kultur og samfunn. Norges idrettshøgskole, 2012.

Frønes, I & Kjølrsrud, L (red) (2006). *Det norske samfunn*. (5. Utgave, 2. opplag). Oslo, Gyldendal Nors Forlag AS 2005.

Gilberg, R. & Breivik, G. (1999). *Gjennom slit til stjernene. En studie av norske toppidrettsutøveres levekår og livskvalitet*. Norges idrettshøgskole, institutt for samfunnsfag, 1999.

Gjerset, A., Haugen, K., & Holmstad, P. (2008). *Treningslære*. Gyldendal Undervisning Oslo 2006. 3. Utgave 2006, 3. Opplag. 2008.

Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Abstrakt Forlag AS. Oslo.

Goksøyr, M. (2010). *Idrett for alle. Norges Idrettsforbund 150 år 1861-2011*.H. Aschehoug & Co (W. Nygaard).

Gotaas, T. (2003). *Først i løypa*. Oslo: Andresen & Buenschøn AS. 2. opplag, 2004.

Jacobsen, A. U. (2012). *Hverdagslykke!* Hentet 03. Mars 2013, fra:
<http://www.astridjacobsen.com/Astrid/News/tabid/1077/entryid/88/Default.aspx>

Kleven, T.A. (red), Hjardemaal, F. & Tveit, K. (2011). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode*. En hjelp til kritisk tolking og vurdering. Unipub, Oslo.

Kreative Trøndelag. *Best? Gode hoder, gode hjerter*. Hentet 10. April 2013 fra
<http://www.stfk.no/pagefiles/63185/Gode%20hoder,%20gode%20hjerter.%20Bro%20sjyre.pdf>

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo, Ad Notam Gyldendal AS.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

- Landsend, M. (2009). *Her er jobbene som gi mest status*. Hentet 08. Mai 2013, fra:
http://www.dagbladet.no/2009/12/07/nyheter/tema/okonomi_og_karriere/9388088/
- Larsen, A-L. S. & Vejleskov, H. (2006). *Videnskab og forskning*. En lærebog til professionsuddannelser. Gads Forlag, København.
- Levekårsundersøkelsen 2011 – Friluftsliv. (2011). *Høyt utdannede går mest på ski*. Statistisk sentralbyrå. Publisert 19.12.11. Hentet 20. September 2012 fra:
<http://www.ssb.no/emner/07/02/50/fritid/>
- Lesjø, J. H. (2008). *Idretts sosiologi – Sportens eksapansjon i det moderne samfunn*. Abstrakt Forlag AS. Oslo.
- Nes, B. (2013). *Helse i hvert stavgang?* Hentet 13. Mai 2013 fra:
<http://www.dn.no/dnaktiv/article2580657.ece>
- Norges Fotballforbund. (u.å.) *Barnefotball. Verdier og virkemidler. Et hefte for deg som jobber med barn mellom 6-12 år*. Hentet 20. Mai 2013 fra:
http://www.fotball.no/Documents/PDF/2010/Barne-og-ungdomsfotball/Barnefotballbrosjyre_2010.pdf
- Norges Idrettsforbund og olympiske komite. NIF 2011. (2011). *Idrettspolitisk dokument. Tingperioden 2011-201s*. Oslo: Akilles
- Nygaard, L. E. (2011). *Jager Birken-status*. Hentet 13. Mai 2013 fra
<http://www.dn.no/dnaktiv/article2140630.ece>
- Olympiatoppen. (2013a). *Når du har søkt eller kommet inn*. Hentet 09. April 2013 fra:
http://www.olympiatoppen.no/forutovere/Utdanningskoleogjobb/toppidrettogstudier/naar_du_har_soekt/page6905.html
- Olympiatoppen. (2013b). *Olympiatoppen forsterker arbeidet med utøverens karriere ved siden av og etter toppidretten*. Hentet 09. April 2013 fra
<http://www.olympiatoppen.no/forutovere/Utdanningskoleogjobboppiidrettogarbeid>

d/page3127.html

- Olympiatoppen. (2006). *Strategiplan 2007-2012*. Hentet: 09. April 2013 fra:
http://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/organisering/strategi/strategiplan_2007-2012/page3068.html
- Ommundsen, Y. (2013). *Ta en Northug!* Norges idrettshøgskole. Hentet 22. April 2013, fra: <http://www.nih.no/om-nih/aktuelt/nih-bloggen/ommundsen-yngvar/ta-en-northug/>
- Pensgaard, A. M. & Hollingen, E. (2006). *Idrettens mentale treningslære*. Gyldendal Norsk Forlag AS 2006. Universitetsforlaget. 2. utgave 2006, 2. opplag 2008.
- Rapp, A. (2006). *Mitt i steget. Mellan talang och elit*. NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Fakultetet for Samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Trondheim, 2006.
- Romar, J. E. (2011). *An analysis of finnish skiing school students' academic education and athletic success*. Faculty of Education, Åbo Akademi University, Vasa, Finland. Acta Univ. Polacki. Olomuc., Gymn. 2012, vol. 42, no. 1.
- Skiforeningen (2012). *Fakta om Skiforeningen*. Hentet 16.oktober 2012 fra:
http://www.skiforeningen.no/om_oss/skiforeningen/fakta_om_skiforeningen
- Slettemås, K. T. (2005). *Sosialisert til å konkurrere. – En kultursosiologisk studie av langrenn*. Masteroppgave i idrett og friluftsliv. Institutt for idrett og friluftsliv. Høgskolen i Telemark i samarbeid med Norges idrettshøgskole, 2005.
- Stevenson, C. (1999). Inside Sports. I: J. Coackley & P. Donnelly (Red.), *Becoming an international athlete. Making decisions about identity*. (s. 86-95). Routledge, 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE, 1999.
- Store Norske Leksikon (2011). *Centralforeningen*. Hentet 16. Oktober 2012 fra
<http://snl.no/Centralforeningen>

- Store Norske Leksikon (2012). *Ski*. Hentet 16. Oktober 2012 fra <http://snl.no/ski>
- Stormoen, S. E. (2012). *Northug-trener: - Vås å kombinere toppidrett og utdanning*. Hentet 14. Februar 2013 fra <http://www.vg.no/sport/ski/langrenn/artikkel.php?artid=10046715>
- Stortinget. (2008). Stortinget - Møte torsdag den 17. januar 2008 kl. 10 . Sak nr. 5 Hentet: 09. April 2013 fra <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080117/5/>
- Sugden, J. & Tomlinson, A. (2000). *Theorizing sport, social class and status*. Coakley, J & Dunning, E. (Eds.) Handbook of Sports Studies. Sage Publications, London, kap. 19, 291-301.
- Thagaard, T. (2010). *Systematikk og innlevelse*. En innføring i kvalitativ metode. Fagbokforlaget, Bergen
- Tomlinson, A. (2004). *Pierre Bourdieu and the Sociological Study of Sport: Habitus, Capital and Field*. Giulianotti, R. Sport and Modern Social Theorists. New York: Palgrave Macmillian.
- Tønnessen, E. (2009) *Hvorfor ble de beste best? En vasesstudie av kvinnelige verdensener i orientering, langrenn og langdistanseløp*. Doktorgrad ved Norges idrettshøgskole, 2012.
- Universitets- og høyskoleloven (2005). Lov om studenters rettigheter og plikter: Trådt I kraft 1. August 2005. Hentet: 9. April 2013 fra <http://www.lovdatab.no/all/tl-20050401-015-005.html#4-3>
- Vaage, O. F. (2004a). *Mest mosjon og idrett blant de med høy inntekt og utdanning*. Samfunnsspeilet. Statistisk sentralbyrå. Hentet 17. September 2012 fra: <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200405/06/index.html>
- Vaage, O. F. (2004b). *Trening, mosjon og friluftsliv. Resultater fra Levekårsundersøkelsen 2001 og Tidsbruksundersøkelsen 2000*. Statistisk

sentralbyrå. Publisert 19. Juni 2004. Hentet 20. September 2012 fra:
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200413/rapp_200413.pdf

Vaage, O. F. (2006). *Barns og unges idrettsdeltakelse og foreldres inntekt. Analyse med data fra Levekårsundersøkelsen 2004*. Statistisk sentralbyrå. Seksjon for leveårsstatistikk.

Wikipedia (2012). *Norges Skiforbund*. Hentet 13.09.12, fra:
http://no.wikipedia.org/wiki/Norges_Skiforbund

Wilken, L. (2008). *Pierre Bourdieu*. Tapir Akademisk Forlag. Trondheim.

Vedlegg.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Mari Kristin Sisjord
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole
Postboks 4014 Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 16.11.2012

Vår ref:32116 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.11.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

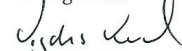
32116	<i>Satsning i langrenn og utdanning i sammenheng med sosial klasse</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Mari Kristin Sisjord</i>
Student	<i>Synne Skauge Oliverson</i>

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Sondre S. Arnesen

Kontaktperson: Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 25 83

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Synne Skauge Oliverson, Østerlisvingen 9, 1153 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svt.ntnu.no

BELLEVILLE: NSD, Universitetet i Tromsø, 9007 Tromsø. Tel: +47-77 64 22 22. nsd@uit.no

Vedlegg 2.

Synne Skauge Oliversen

Idrettshøgskolen

Master Idrettsvitenskap

Modul Idrettssosiologi

Østerlisvingen 9, 1153 Oslo.

synneso@student.nih.no

Tlf: 95 83 63 92

Forespørsel om å delta i en intervjuundersøkelse.

Jeg er student ved den 2 årige masterutdanningen innen idrettsvitenskap ved Norges idrettshøgskole. Dette er siste året og jeg skal skrive masteroppgave. Mitt tema er *satsning på langrenn og hva man får ut av satsningen*. Et aspekt ved studien er å se på utdanning i relasjon til satsning i langrenn.

Jeg henvender meg til deg som langrennsløper i Kjelsås IL. Klubben Kjelsås ble valgt på grunn av dens beliggenhet og fordi det er en anerkjent klubb. For å kunne gjennomføre undersøkelsen min ønsker jeg kontakt med personer som oppfyller disse kriteriene:

- Mellom 16-26 år
- Satser/har satset på langrenn

Jeg trenger 8 personer til dette masterprosjektet, og ber om at de interessert tar kontakt med meg på e-mail slik at jeg videre kan ta kontakt for å avtale tid og sted. (Jeg er åpen for andre forslag.) Hadde vært fint om jeg kunne fått svar fra de interesserte innen 20. desember 2012 slik at vi fortløpende kan avtale tid og sted for videre samtale.

Intervjusamtalen vil foregå på egnet sted og jeg ber om tillatelse til å bruke båndopptaker av praktiske årsaker.

Alle krav om anonymitet bli fulgt opp i mitt prosjekt j.f. datatilsynets retningslinjer. Når masteroppgaven er skrevet og ferdig levert den 30. mai 2013, vil alle notater fra intervjuene makuleres.

Eventuelle spørsmål kan rettes til min veileder, førsteamanuensis Mari Kristin Sisjord ved NIH. Mail: mari.kristin.sisjord@nih.no .

Jeg håper på en positiv tilbakemelding.

Ta gjerne kontakt via e-mail eller telefon hvis noe er uklart.

Med vennlig hilsen

Synne Skauge Oliversen

Student NIH, master idrettsvitenskap

**Samtykkeerklæring ved innsamling av datamateriale til bruk i mitt
forskningsprosjekt ved Norges idrettshøgskole.**

Mastergradsprosjekt.

Prosjektleder: Synne Skauge Oliveren

Veileder: Mari-Kristin Sisjord

Jeg bekrefter at jeg har sagt ja til å være med i denne mastergradsundersøkelsen, og til å bli intervjuet. Jeg samtykker også om at opplysninger fra intervjuet kan brukes i masteroppgaven. Jeg vet at dette er fullstendig anonymt og at jeg kan trekke meg om jeg måtte føle for det, uten begrunnelse.

Sted, dato, underskrift

Intervjusubjekt

Intervjuer

Intervjuguide. ”Kombinasjon satsing på langrenn og utdanning.”

A. Bakgrunnsinformasjon:

1. Hvor gammel er du?
2. Hvor bor du? Hvor kommer du fra?
3. Går du på skole/studerer du - hva?

B. Langrenns informasjon:

1. Kan du fortelle litt om når og hvordan du begynte med langrenn?
2. Går foreldre og søsken på ski?
3. Hva synes foreldrene dine om ski og annen trening?
4. Hvor gammel var du da du begynte å konkurrere regionalt/nasjonalt?
5. Når begynte du å satse på langrenn?

C: Langrenn på godt og vondt:

1. Hvor mange timer i uka går med til trening?
2. Føler du at du trener for mye/lite? Hva gjør du med det?
3. Hvor mye koster det å holde på med langrenn økonomisk sett, både med tanke på reising og utstyr?
4. Hva er dine tanker om kosthold?
5. Hva betyr det for deg å holde på med langrenn? Hva er dine opplevelser gjennom langrenn? Noen spesielle følelser?
6. Er det mange i din vennekrets som holder på med langrenn? – hvor mange? Hvorfor det tror du?
7. Er det sosial status å holde på med langrenn? (På hvilken måte, utdyp?)
8. Er det sosial status å ha det ”riktige” utstyret? (På hvilken måte, utdyp?)
9. Er det noe du føler du mister/går glipp av pga satsningen?
10. Hva føler du at du får igjen for å holde på med langrenn?

11. Hva tror du/skulle du gjort hvis du ikke satset på langrenn?
12. Hva driver deg videre?
13. Hva er det som får deg til å holde på med langrenn (+ satsning)?
14. Har du noen gang opplevd motivasjonssvikt/tenkt på å slutte? – Hvorfor?
Hvordan opplevde du motivasjonssvikt?

D. Andre idretter:

1. Hvilke idretter har du drevet med/vært innom?
2. Hva fikk deg til å velge/satse på langrenn?

D. Skole og idrett:

1. Hva synes du om å kombinere skole og idrett/satsning?
2. Hva synes foreldre om å kombinere skole og idrett/satsning? Legger de stor vekt på utdanningen?
3. Hva synes trenere om å kombinere skole og idrett/satsning?
4. Blir det snakket om utdanning på trening/av trenere?

E. Fremtidsperspektiv:

1. Har du satt deg langsiktige mål?
2. Hvem diskuterer du målene dine med?
3. Føler du at du når målene dine? På hvilken måte?
4. Hva gjør du hvis du ikke når målene dine?
5. Føler du at oppnådd prestasjon står til målene/forventingene dine?
6. Hva har du tenkt til å bli når du blir ”stor”?
7. Hva driver foreldrene dine med/hvilken utdanning har de?
8. Hvor er du om 5/10 år?

Noe å legge til?

Takk for deltakelsen!